

Riksdagens protokoll

1992/93:104

Protokoll
1992/93:104

Tisdagen den 4 maj

Kl. 14.00 – 16.24

Kl. 18.00 – 19.24

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Anne Rhenman* (nyd) i dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Simon Liliedahl*.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 27 april.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellationerna 1992/93:113, 114 och 116

Till riksdagen

Interpellation 1992/93:113 av *Bo Arvidson* (m) om en ny utbildning för företagare m.fl. som är verksamma inom skogsbruket, interpellation 1992/93:114 av *Sven-Olof Petersson* (c) om villkoren för s.k. omställningsstöd och interpellation 1992/93:116 av *Ingvar Eriksson* (m) om användningen av omställd åkermark, kan på grund av stor arbetsbelastning inte besvaras inom föreskriven tid.

Interpellationerna kommer att besvaras den 7 juni 1993.

Stockholm den 26 april 1993

Karl Erik Olsson

Interpellation 1992/93:149

Till riksdagen

På grund av utlandsresor har jag ingen möjlighet att inom bestämd tidsram besvara interpellation 1992/93:149 av *Birgitta Wistrand* (m) om subventionerad arbetskraft.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni kl. 9.00.
Stockholm den 26 april 1993
Börje Hörnlund

Interpellation 1992/93:104

Till riksdagen

Undertecknad har erhållit interpellation nr 104 av riksdagsledamot Widar Andersson (s) som handlar om statens roll i välfärdspolitiken.

På grund av stor arbetsbelastning har jag inte någon möjlighet att besvara interpellationen inom föreskriven tid utan kommer i stället att besvara den fredagen den 7 maj.

Stockholm den 27 april 1993

Carl Bildt

Interpellation 1992/93:115

Till riksdagen

Jag vill meddela att interpellation nr 115 av Sten Andersson i Malmö om en tunnel mellan Malmö och Köpenhamn inte kan besvaras inom den föreskrivna tiden på grund av interpellantens förhinder att ta emot svar.

Jag har kommit överens med Sten Andersson i Malmö om att besvara interpellationen den 24 maj 1993.

Stockholm den 26 april 1993

Mats Odell

Interpellation 1992/93:158

Till riksdagen

Interpellation nr 158, framställd av Per Stenmarck, om konkurrensbegränsning av viss import besvaras först den 7 juni på grund av att frågeställaren ej har möjlighet att närvara i riksdagen den 24 maj.

Därefter är nu fastställt datum första bästa som passar både kammarkansliet och undertecknad.

Stockholm den 30 april 1993

Per Westerberg

4 § Svar på frågorna 1992/93:579, 580, 582, 588 och 595 om Uddeholm-Tooling i Hagfors

Anf. 1 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bo Finnkvist, Isa Halvarsson, Göthe Knutson, Lisbeth Staaf-Igelström och Björn Samuelson har frågat mig vilka åtgärder jag eller regeringen avser att vidta med anledning av Böhler-Uddeholm AG:s neddragningar av arbetsstyrkan i Hagfors. Jag besvarar frågorna tillsammans.

Bakgrunden till frågorna är den avsiktsförklaring som avgavs av Böhler AG och dess österrikiska statliga ägare i samband med förvärvet av Udde-

holms AB. Den dåvarande regeringen fäste vikt vid denna förklaring när förvärvstillstånd meddelades i maj 1991 enligt den numera upphävda lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. Av avsiktsförklaringen, som har sitt ursprung i ett s.k. policy-paper som upprättades mellan parterna, framgår bl.a. att om strukturella förändringar skulle medföra omfattande minskningar i sysselsättningen vid Böhlers eller Uddeholms huvudanläggningar, så skall ägarna medverka till att försöka skapa nya arbetstillfällen i drabbade regioner.

Som bekant har jag tidigare haft en relativt omfattande skriftväxling med Böhler-Uddeholm AG och det för statliga företag ansvariga statsrådet vad gäller den avgivna avsiktsförklaringen. Mot bakgrund av den fortsatta negativa utvecklingen i Hagfors har emellertid nya kontakter tagits. I ett brev som den 26 april 1993 lämnades över av ambassadör Gradin i Wien tillsammans med en representant för Näringsdepartementet dels till ägaren, dels till företaget betonar jag att den svenska regeringen ser allvarligt på den uppkomna situationen, men utgår från att frågan om ersättningsarbeten kan lösas i samförstånd. I den avsikten erbjuder vi oss att från den svenska statliga sidan medverka i en arbetsgrupp med uppgift att försöka finna lösningar. Därutöver har också statssekreteraren i Näringsdepartementet den 28 april tagit upp frågan i samtal med det österrikiska statsråd som är ansvarigt för näringspolitiken.

Slutligen har jag också från landshövdingen i Värmlands län, Ingemar Eliasson, inhämtat att han som statens representant aktivt försöker främja en dialog mellan olika inblandade parter såsom företagsledning och anställda samt Hagfors kommun. I sitt arbete prioriterar han frågan om företagets skyldighet att medverka till att försöka skaffa ersättningsarbeten i Hagfors.

Anf. 2 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret på min fråga. Den ställdes den 19 april, dagen innan de stora protestaktionerna bröt ut på järnverket i Hagfors. Missnöjet var mycket stort.

Under mellantiden fram till nu har det tagits en hel del initiativ från Näringsdepartementets sida som är bra. Men det är tyvärr på det sättet att de värsta farhågorna om de nya ägarna, österrikiska Böhler, har besannats, trots långtgående utfästelser om fortsatt produktion och vackra ord om ersättningssysselsättning, försäljning till andra intressenter, m.m. vid övertagandet 1991. Det har varit omöjligt att få företaget att leva upp till dessa åtaganden, vilka också bekräftades vid en centralförhandling i augusti 1992.

Vi har nu fått en tidsfrist, då man återigen skall snabbtreda fortsatt drift i valsverket. Även om frågan om fortsatt valsning skulle få sin lösning, handlar det om en personalreduktion på ungefär 600 anställda sedan Böhler blev ägare.

Om Hagfors som ort skall klara sig, måste vi få hjälp att påverka företaget att leva upp till övriga utfästelser om t.ex. ersättningssysselsättning. Även på den punkten har man varit avvisande. Ett företag kan inte få uppträda hur som helst. Det är nödvändigt att få även regeringen att agera. Denna fråga kan även tjäna som ett test på hur man måste agera i vissa fall framöver.

Jag vill ställa en fråga till näringsministern. Avser näringsministern att nu ta några ytterligare initiativ i detta ärende?

Svar på frågor

Anf. 3 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret och även för de underhandsmeddelanden som vi har fått om vidtagna åtgärder från näringsministerns sida. Vid en uppvaktning har jag förstått att även statsministern är mycket välinformerad om situationen i Hagfors. Det är mycket viktigt. Vi hoppas nu att detta verkligen skall ge effekt.

Det betyder så oerhört mycket för Hagfors, och inte bara för Hagfors utan för hela Värmland. Det engagerar människor över hela den politiska kartan, vilket vi kan se i den här frågestunden.

Jag tycker att det är bra att förhandlingarna förs upp på regeringsnivå. Det ger tyngd åt förhandlingarna. Böhler-Uddeholm sköts inte enbart företagsekonomiskt, vilket man klart kan se. Det förekommer även österrikisk interpolitik. Det är därför viktigt att föra upp frågan på en hög nivå även i Sverige.

Om österrikarna hade handlat strikt företagsekonomiskt skulle man på ett helt annat sätt ha tagit itu med en rationalisering av Böhler. En sådan rationalisering har man gjort i Uddeholm, där man de senaste 20 åren har arbetat mycket för en specialisering. Man har kapat bort produkter och anläggningar, medan Böhler inte har vidtagit motsvarande åtgärder.

Det är därför det är så viktigt att man nu tar fram policydokumentet från den 20 december 1990. Det måste ändå vara någon mening med att man skriver ett sådant dokument. När den tiden kommer tycker jag att ägarna måste visa att man har menat allvar.

Anf. 4 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag tackar för det arbete som näringsministern lägger ned på det här ärendet.

Detta är, som har sagts här tidigare, en oerhört viktig fråga för Värmland. Självfallet. Då är det desto tacknämligare att ett statsråd, dessutom tillsammans med statsministern, ägnar omsorg och konstruktivt och aktivt intresse åt detta.

Jag har haft tillfälle att följa detta arbete på relativt nära håll och kan alltså göra dessa konstateranden. Allt annat som sägs här eller som har sagts i ett eller annat uttalande är fel.

Man kan, som Isa Halvarsson nyss gjorde, konstatera att i och med att regeringen har tagit till sig den här förhandlingsfrågan eller det här problemkomplexet ger det tyngd åt de aktiviteter som kommer ifrån företaget i Hagfors, dvs. Uddeholm Tooling, samt ifrån facket, ifrån kommunen och ifrån Värmland. Den tyngd regeringen ger åt detta är jättebra.

Sedan konstaterar jag att det avslutningsvis i ministerns svar skrivs rakt på sak: " - - - frågan om företags skyldighet att medverka till att försöka skaffa ersättningsarbeten i Hagfors." Här har ett par utländska statliga koncerner försökt och försöker att lösa sysselsättningsproblem i Österrike genom att lägga dem i Hagfors. Ägarkoncernen Austrian Industries och Voest-Alpine har uppenbarligen mycket stora skyldigheter gentemot oss.

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret som jag och de övriga har fått. Jag tycker att de initiativ som näringsministern har redovisat i sitt svar är bra. Samtidigt är jag kritisk mot att näringsministern inte på ett tidigare stadium har tagit mer aktiv del i den här frågan. Hagfors överlevnad är en viktig fråga, inte enbart för Hagfors, utan för hela Värmland och, vill jag påstå, för hela Sverige.

Min fråga är: Varför dröjde näringsministern så länge innan han tog mer aktiv del i den här frågan?

Anf. 6 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret. Det är en allvarlig situation i Hagfors och i hela norra Värmland.

Egentligen är det en himla tur, mitt uppe i allt elände, att den här frågan dyker upp nu, innan EES-avtalet och ett eventuellt EG-medlemskap träder i kraft. Nu finns det ändå möjlighet till viss aktivitet från regeringens sida i den här frågan. Hagfors har på mycket kort tid varit utsatt för en rad, tillåt mig använda ordet, rofflare. Jag skall inte nämna dem vid namn, men de har plockat ut mycket kapital ur det lokala näringslivet i Hagfors.

Utifrån svaret reser sig flera frågor. Vad har sagts hittills i de samtal som har förts mellan svenskarna och österrikarna? Planerar regeringen i samarbete med österrikarna för olika framtida näringspolitiska åtgärder som skulle kunna gagna Hagfors, kanske på ett annat sätt och utöver de nu aktuella ersättningsjobben?

Anf. 7 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först vill jag bara erinra om de aktiviteter som har vidtagits i anledning av situationen i Hagfors.

Redan den 12 mars 1992, för ett drygt år sedan, gick det första brevet till österrikiska företagsledningen för att påminna om de gjorda utfästelserna beträffande sysselsättningen i Hagfors och även om kravet på strikt företagsekonomisk utvärdering av vilka strukturåtgärder som skulle vidtas. Detta skedde även i ett brev den 7 maj samma vår till Viktor Klima, ministern för de statliga företagen i Österrike, och avslutningsvis även i ett brev den 7 juli föregående sommar, då förutom vårens aktiviteter ett brevsvaret från österrikarna konfirmerades.

Vi har varit mycket aktiva och kommer så att förbli. Vi kommer att försöka tillse att man lever upp till de utfästelser som man har gjort i det policy-paper som finns angående sysselsättningen i bl.a. Hagfors. Vi väntar självfallet i första hand på det svar som kommer från min österrikiske kollega. Vi för också och har fört dialog med bägge de statsråd i Österrike som är berörda, från de båda stora politiska partierna ingående i koalitionen, för att ytterligare uppmäna det helstatliga österrikiska moderbolaget att leva upp till utfästelser utställda till den svenska regeringen.

Vi kommer att vidta dessa åtgärder. De står inte i strid med eventuella EES-avtal eller EG-avtal framdeles, utan detta är en utfästelse som har gjorts och som vi anser vara moraliskt etiskt förpliktigande. Det är därför vi också har ställt i utsikt att, om de österrikiska ägarna tillgodoser sina utfäs-

Svar på frågor

telser, vi är beredda att ställa upp i en arbetsgrupp för att försöka få fram den ersättningsindustri som de har utfäst sig att ta fram.

Anf. 8 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Sedan januari 1992 har vi i Hagfors arbetat över alla gränser med den här frågan. Vi har arbetat politiskt, småföretagarna har deltagit och handeln har varit inblandad. Alla är medvetna om vad som händer med övrig verksamhet på en sådan här ort om industrin försvinner eller skärs ned kraftigt. Det är en känslig ort. Som Björn Samuelson påpekade har vi varit utsatta för ett antal rövargång på senare år.

Så långt är det bra. Det råder inga oenigheter om detta. Men en sak som jag funderar på är att näringsministern i allmänhet säger att företagen skall sköta de här frågorna själva, internt. Det kan missuppfattas, tror jag. Jag hoppas att vi kan vara överens om att det är regeringen som måste diskutera med den här typen av företag.

Anf. 9 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Vi har av förklarliga skäl olika uppfattningar, jag och näringsministern, när det gäller en eventuell inverkan av EES-avtal eller EG-medlemskap. Vi skall inte gå vidare med den debatten.

I näringsministerns andra inlägg tycker jag mig ana att det finns idéer eller uppslag om delinsatser även från svensk sida i en eventuell uppgörelse. Uppfattar jag det rätt?

Anf. 10 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Det har varit och är besvärligt att få svar från de österrikiska företagen. Jag anser därför att det är mycket betydelsefullt och positivt att näringsministern så klart har engagerat sig i denna fråga. Jag tycker då inte att de övriga meddebattörerna här skall ifrågasätta näringsministerns engagemang. Jag menar att det inte finns någon anledning till detta, efter de många åtgärder som näringsministern har vidtagit.

Det är oerhört viktigt att ägaren, den österrikiska staten, nu ser till att det österrikiska moderbolaget står fast vid de tidigare gjorda utfästelserna i policydokumentet. Jag utgår också från att regeringen verkligen kommer att medverka till detta, eftersom regeringen säger det.

Anf. 11 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag vill fråga näringsministern hur han ser på det faktum att man i Österrike har en socialdemokratisk minister för de statliga företagen. Bör man inte från socialdemokratiskt håll i Sverige äntligen på allvar ta kontakt i första hand med denne minister, Viktor Klima, men kanske också med självaste förbundskanslern för att markera det faktum att en socialdemokratisk industriminister i Sverige var den ena parten bakom policydokumentet? Den andra part som undertecknat dokumentet är koncernchefen i Voest-Alpine, ett av de österrikiska moderföretagen.

Anf. 12 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att det var bra att näringsministern redovisade att han kommer att fortsätta att arbeta aktivt för att hela Hagfors skall få leva.

En hel bygd i Värmland har rest sig och gjort en mycket kraftig markering mot den åderlåtning av arbetstillfällen som där har skett. Detta måste Sveriges riksdag och Sveriges regering ta på allvar.

Det är också viktigt att markera att ett policydokument som undertecknats och som visar att det skall komma ersättningsarbetstillfällen verkligen fullföljs och inte enbart är text på papper. Det gäller oavsett vilken partifärg som regeringen har.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 13 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först vill jag klart markera att jag uppskattar det konstruktiva arbete som man har igångsatt i Hagfors för att försöka få fram alternativ sysselsättning och även få i gång en dialog som kan leda till resultat. Vi har mycket bestämt uttalat att vi har den klara uppfattningen att utfästelser gjorda av ett helstatligt österrikiskt bolag till en svensk regering, med moraliska förpliktelser om att medverka till alternativ sysselsättning, också skall efterlevas.

Vi har valt att närma oss bägge de statsråd som är mina motsvarigheter i Österrike, såväl den kristdemokratiska näringsministern som det socialdemokratiska statsrådet för bl.a. statliga företag, och uppvakta dem i de här frågorna, eftersom vi fäster stor vikt vid dessa.

När det gäller sysselsättningen i Hagfors anser vi att det i det papper som finns i första hand ställs krav på att Böhler-Uddeholm skall bidra till att få fram alternativ sysselsättning. Vi är beredda att medverka i en arbetsgrupp för att söka se till att detta verkligen kommer till stånd.

Anf. 14 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Som en ren upplysning – jag utgår från att vi inte skall ha en debatt mellan frågeställarna – vill jag säga att det redan under fjolåret, men även senare, har förekommit kontakter med s-politiker på hög nivå i Österrike.

Jag har inte nu klagat på näringsministerns engagemang i denna fråga. Det har nu hänt många saker. Vad jag försökte påpeka var att det kan missuppfattas om man säger att företagen själva internt skall sköta allting i detta sammanhang. Man har i detta fall, vill vi påstå, i Hagfors brutit mot alla vedertagna regler mot dem som drabbats.

Jag har själv varit med om en del uppvaktningar, t.o.m. i Wien, där vi har fått – milt uttryckt – ett konstigt och mycket avvisande mottagande, trots att vi har försökt få utrett vilka skyldigheter företaget har.

Anf. 15 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Eftersom situationen är så allvarlig som den är i Hagfors, vill jag för tydlighetens skull säga att den ena åtgärden inte utesluter den andra. Näringsministern talar själv om alternativ sysselsättning. Ja, jag tror att det på sikt för Hagfors gäller mer än dessa ersättningsjobb. Det gäller att skapa fler jobb. Jag förutsätter att näringsministern kan kontakta sina statsrådskolleger för eventuella åtgärder framöver.

Jag vill för tydlighetens skull också säga att det förhållandet att man bedriver en aktiv näringspolitik och tar situationen i Hagfors på allvar från svensk

sida inte betyder att vi skall backa i vår position gentemot Böhler och Österrike – absolut inte.

Anf. 16 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag fick här ett svar, som näringsministern kanske möjligen vill kommentera, att man från socialdemokratiskt håll har sökt kontakt med partivänner. Det är att beklaga att partivännerna inte har stått för det här dokumentet. Men desto angelägnare och bättre är det då att vår regering tar itu med det här.

Jag vill avslutningsvis fråga näringsministern om de planer som föreligger för den närmaste tiden. Hur tänker man tackla det faktum att det är industriministern i Österrike som tycks ha svårast att leva upp till de åtaganden som man där har gjort? Det är ju här fråga om moral och hederlighet. Det vore mycket anmärkningsvärt om ett land som Österrike inte stod för just moral och hederlighet i affärer.

Anf. 17 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag kan bara upprepa att vi anser att utfästelser gjorda av ett helstatligt österrikiskt bolag till en svensk regering förpliktigar och att vi tänker fortsätta att driva den inställningen.

Bolag som har problem och som måste friställa personal har självfallet ett visst ansvar för att försöka klara den situation som uppkommer. Sedan åligger det sittande regering att göra vad på den ankommer med allt från arbetsmarknadspolitiska insatser till annat som kan behövas för att underlätta omställning och andra behövliga förändringar.

När det gäller den senaste tidens åtgärder vill jag bara säga att vi avser att avvakta svaret från Viktor Klima, ministern för de österrikiska statliga företagen. Vi bevakar frågan fortlöpande via landshövdingen i Värmland och har en på departementet särskilt avdelad tjänsteman, som kommer att följa frågan hela vägen ut.

Anf. 18 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Förvärvstillstånd gavs av den dåvarande svenska regeringen, och policypapperet skrevs till Sveriges regering. Det är på den grunden som vi måste arbeta med detta, oavsett vem som sitter i regeringsställning. Det går inte att arbeta på något annat sätt.

Det gäller i detta sammanhang många människors framtid och välbestånd. I det läget har vi i Hagfors valt att arbeta över partigränserna, och jag var med om att ta initiativ till det. Jag skall försöka uppträda på det viset i denna fråga även i framtiden. Jag tror att det är bra i detta fall.

Vi befinner oss här i en känslig situation, och i en sådan lägger vi särskilt stor vikt vid den typ av löften som här getts. Jag hoppas att alla förstår detta.

Anf. 19 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag uppskattar, precis som jag sade tidigare, det arbete som sker över partigränserna för att försöka finna konstruktiva lösningar som kan ge sysselsättning i Hagfors. Jag delar även Bo Finnkvists uppfattning att svenska staten och den sittande regeringen skall följa upp de utfästelser som

har gjorts till gamla regeringar när det gäller bl.a. sysselsättning i Hagfors och i det aktuella bolaget.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

5 § Svar på fråga 1992/93:624 om ABEM i Malå

Anf. 20 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Mats Lindberg har frågat mig om jag är beredd att låta Malå-konsortiets koncept provas av annan än den konsult som tillsatts av Sveriges Geologiska AB:s styrelse för att försälja bl.a. bolagets dotterbolag i Malå (ABEM Geoscience). Den konsult som avses i frågan är, enligt vad jag informerats om, bolagets verkställande direktör som fått styrelsens uppdrag att verkställa försäljning av ABEM.

Jag har vid olika tillfällen i kammaren sagt att det ankommer på företagens styrelser och ledningar att besluta om den framtida inriktningen och utvecklingen i resp. statligt företag.

Regeringen kommer därför inte att ta något initiativ i den aktuella frågan.

SGAB:s verkställande direktör har givetvis ett ansvar för verksamheten inför styrelsen. Såväl verkställande direktören som företagets styrelse har utvärderat Malåkonsortiets förslag ställt mot de kriterier som styrelsen har satt upp för försäljningar av dotterbolag. Såvitt mig är bekant hade SGAB:s styrelse möte senast i går kväll för att ta ställning till förslaget.

Anf. 21 MATS LINDBERG (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Anledningen till att jag har ställt denna fråga är att det på grund av handlägningsförfarandet finns en stor oro i Malå. Det är viktigt att komma ihåg att det första initiativet från Malåkonsortiets sida togs för mer än ett år sedan.

Näringsministern och jag har samma uppfattning i fråga om att det är styrelsen som har det formella ansvaret. I det här fallet har det gått oerhört lång tid, och man har inte kommit fram till konkreta förhandlingar.

Näringsministern säger i sitt svar att SGAB:s styrelse har sammanträtt och därmed skall problemet vara löst. Så är tyvärr inte fallet. Man står fortfarande inte i en ordentlig förhandlingssituation.

Är näringsministern beredd att om det inte kommer att föras en regelrätt förhandling ge Malåkonsortiet ett ordentligt förhandlingsunderlag?

Anf. 22 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag har inhämtat information om att det finns två spekulanter på de olika bolagen. Malåkonsortiet är en av de spekulanterna. Det finns även ett annat konsortium som är spekulant. Representerar från bägge dessa konsortier har haft föredragningar inför styrelsen och har presenterat sina olika alternativ. Styrelsen försöker utvärdera vilket alternativ som skulle resultera i den bästa möjliga utvecklingen för de anställda i resp. bolag och för bolagen i sig. Detta är inte minst viktigt för Malås framtid.

Jag har förstått, av de rapporter jag har fått, att man skall försöka avgöra

frågan så snart som möjligt. Men det är också fråga om att få kvalitet i beslutet. Det har varit vissa svårigheter med att få de garantier man anser sig behöva för att det verkligen skall bli en seriös långsiktig lösning och inte ett kortsiktigt avslut – som inte får så goda effekter på några års sikt.

Anf. 23 MATS LINDBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att det näringsministern säger är viktigt, dvs. att båda förslagen skall prövas på lika villkor. Men denna möjlighet har funnits i över ett år utan att något har gjorts. Därför tycker jag att näringsministern har ett ansvar att se till att styrelsen hanterar denna typ av frågor på ett riktigt sätt. Men i det här fallet har det inte varit så.

Vidare finns det en annan sak som jag tycker är viktig. Malåkonsortiets förslag innebär att även den internationella delen behålls. Framför allt i Västerbottens inland är det oerhört få företag som har internationella kontakter eller har en produkt som kan slåss på den internationella marknaden. Därför ser vi det från Västerbottens horisont som oerhört viktigt att den typen av företag får finnas kvar.

Anf. 24 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag har ingen annan uppfattning än att det är viktigt att den typen av företag finns kvar även i Malå.

De två konsortier som nu är spekulanter på de aktuella bolagen har bägge framträtt inför styrelsen, gjort föredragningar och försökt klarlägga och svara på alla de frågor som har dykt upp.

Men det måste ankomma på styrelsen i SGAB att göra den slutliga värderingen. Enligt den information jag har fått försöker man finna den lösning som skall kunna ge långsiktig överlevnad och som löser problemen på sikt. Det skall inte bara vara fråga om att kortsiktigt komma undan ett problem.

Jag har förtroende för ledamöterna i SGAB:s styrelse och att de kommer att fatta ett klokt beslut. Beslutet skall i allra högsta grad tillgodose de intressen Malå har som ort.

Anf. 25 MATS LINDBERG (s):

Fru talman! Slutet på statsrådets anförande var bra. Det innebär att vi har samma uppfattning, nämligen att det viktiga är långsiktigheten. Jag anser också att det är styrelsen som skall fatta besluten. Besluten måste läggas på en nivå där man tar hänsyn till de två förslagens långsiktighet.

Jag vill uppmärksamma näringsministern på att ärendet inte har handlagts på ett tillfredsställande sätt. Det är först nu de senaste veckorna som det har blivit förhandlingar. Det har för personalen i Malå varit oerhört påfrestande att få vänta mer än ett år innan det har blivit ordentliga förhandlingar.

Anf. 26 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det här har tagit lång tid. Jag har stor förståelse för att personalen i ett bolag som är under omstöpning och som är till salu, som detta bolag i Malå, har känt en betydande oro under denna tid.

Enligt den information jag har inhämtat drivs arbetet med frågan på ett

sätt så att det skall bli ett någorlunda snabbt avgörande. Vi har från olika håll fått ta del av liknande synpunkter som Mats Lindberg här i kammaren ger uttryck för. Dessa har vidarebefordrats till bolagets styresleordförande. Departementets ledamot i styrelsen har framfört att långsiktighet, affärs-mässighet och hänsyn till Malå som ort är viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

6 § Svar på fråga 1992/93:600 om anstånd med återbetalning av studielån

Anf. 27 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Tuve Skånberg har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att öka möjligheterna att ge anstånd med återbetalningen av studielån.

Både för studiemedel tagna enligt regler som gällde före 1989 och för studielån tagna enligt nu gällande bestämmelser finns möjligheter till anstånd med återbetalning för den som har låg eller förändrad inkomst.

När det gäller studiemedel tagna före 1989 kan den vars sammanräknade inkomst är lägre än 3,5 basbelopp, 117 900 kr för år 1993, få helt anstånd med den preliminära avgiften. Den som har vårdnad om barn under tio år får dessutom göra avdrag från inkomsten med ett basbelopp och kan alltså under 1993 ha en sammanräknad inkomst på 151 700 kr och få helt anstånd. Ligger inkomsten över denna gräns kan avgiften reduceras till 20 % av mellanskillnaden mellan den sammanräknade inkomsten, avgiftsunderlaget och avgiftsgränsen. Alternativt kan avgiften sättas ned till 5 % av avgiftsunderlaget. Detta innebär, som exempel, att i en familj med barn under tio år och två inkomster kan var och en ha inkomster upp till 151 700 kr, dvs. sammanlagt över 300 000 kr och ändå få helt anstånd.

Jag anser att för dessa lån är anståndsreglerna mycket förmånliga. Den statliga subvention som fanns i det studiemedelssystem som gällde intill den 1 januari 1989 ligger nämligen nästan helt på återbetalningen och kan därför medge så generösa anståndsregler, som här redovisats. Någon ytterligare förbättring är, enligt min mening, knappast försvarbar.

När det gäller studielån tagna enligt nu gällande bestämmelser skall dessa betalas tillbaka med ett årligt belopp som är 4 % av den sammanräknade inkomsten enligt senaste taxeringen. Om inkomsterna minskat väsentligt för innevarande år kan avgiften sättas ned till 4 % av aktuell inkomst. Årsbeloppets storlek är således i sig anpassat till den faktiska betalningsförmågan.

Anf. 28 TUVE SKÅNBERG (kds):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för det vänliga svaret. Jag har samma uppfattning som utbildningsministern att anståndsreglerna i sig är mycket förmånliga. Men det blir ett glapp i och med att det vid arbetslöshet tar ett år innan man får sin återbetalningsskyldighet beräknad på den aktuella ekonomin. När en akademiker blir arbetslös grundas återbetalningen på föregående års ekonomi.

Som framgår av min fråga tar Centrala studiestödsnämnden ingen hänsyn

till att de som skall betala tillbaka i dagsläget har det svårt ekonomiskt. Nämnden räknar med utgångspunkt i tidigare inkomstår och struntar i hur de betalningsskyldiga har det i dag. Enligt ett TT-telegram får de som inte kan betala besök av Kronofogden. Hur ser utbildningsministern på att det förflyter ett år innan reglering sker?

Anf. 29 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Det Tuve Skånberg nu påpekar gäller, för ordningens skull, de senare lånen, dvs. de lån som tas enligt det nu gällande systemet. För "gamla" studielån, om vi får kalla dem så, dvs. de lån som togs med det system som gällde fram till 1989 räknar man faktiskt på det innevarande året, men man justerar i efterhand. Det finns alltså en mekanism av det slag som Tuve Skånberg efterlyser inbyggd i själva systemet.

Vad gäller besök av Kronofogden, är det en situation som människor då och då hamnar i när de inte har förmåga att betala. Men samtidigt understryker CSN vid en direkt förfrågan att alla insatser görs för att undvika att en människa, utan egentlig orsak, hamnar i en sådan belägenhet. Det betyder att avbetalningsplaner kan göras upp, och görs upp, om den enskilde har liten eller ingen förmåga att leva upp till de förpliktelser som de ursprungliga reglerna stipulerar. Jag delar självfallet den uppfattning som Tuve Skånberg har, nämligen att sådana regler måste kunna tillämpas gentemot människor som bokstavligen inte har pengar att återbetala sina studiemedel med.

Anf. 30 TUVE SKÅNBERG (kds):

Fru talman! Med utbildningsministerns senaste replik tacktes den lucka som möjligen fanns i det första svaret. Jag är tacksam därför, och jag ser fram emot att utbildningsministern kommer att följa frågan utifrån de intentioner som han nu gav uttryck för.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:577 om Europarådet och legalisering av narkotika

Anf. 31 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Widar Andersson har ställt en fråga till statsrådet Dinkelspiel om Europarådet och legalisering av narkotika. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Widar Andersson uppger att Europarådet har sponsrat en stor narkotika-legaliseringskonferens i Rotterdam i april i år och att det i slutdokumentet från konferensen uttalas stöd för en helt annan narkotikapolitik än den svenska och vad som brukar vara den svenska hållningen i internationella sammanhang. Utifrån detta frågar Widar Andersson vad statsrådet tänker göra för att påverka rådets inställning i denna fråga.

Som svar på Widar Anderssons fråga vill jag börja med att säga att Europarådet inte har sponsrat denna konferens. Den arrangerades av den holländska stiftelsen Boumanhuis Alcohol and Drug Foundation. Bland spon-

sorerna finns holländska hälsovårdsministeriet men inte Europarådet. När det gäller den oro som jag uppfattar ligger bakom Widar Anderssons fråga vill jag säga följande.

Under april månad i år genomfördes det årliga mötet med FN:s narkotikakommission. Där presenterades också den årsrapport som FN:s internationella narkotikakontrollstyrelse, INCB, utarbetat och i vilken man redovisar den globala narkotikasituationen. Sverige nämns av INCB som ett exempel på ett land med en föredömlig narkotikapolitik.

Under mötet uttalade sig den svenska delegationen tydligt för en restriktiv och sammanhållen narkotikapolitik och mot en uppluckring av den internationella narkotikakontrollen. Ett flertal länder uttalade sig på likartat sätt mot legaliseringssträvandena. Mötet antog också en resolution mot legalisering av narkotika. Det intryck jag har fått är att kommissionen mycket bestämt avvisar varje tanke på att tillåta icke-medicinskt bruk av narkotika.

Jag vill här också ta tillfället i akt att tala om att det i slutet av maj månad i år kommer att hållas en europeisk narkomanvårdskonferens här i Stockholm. Huvudsyftet med konferensen, som anordnas av Socialstyrelsen i samarbete med Stockholms stad och en rad frivilligorganisationer, är att utgöra en motvikt mot den typ av konferenser som Widar Andersson åsyftar.

Socialdepartementet har bidragit ekonomiskt till konferensen. Till skillnad från Rotterdamkonferensen stöds detta arrangemang av såväl WHO som Europarådet.

Jag vill med detta svar ha sagt att jag ser mycket allvarligt på den rörelse som på olika sätt försöker förändra den restriktiva narkotikapolitik som Sverige företräder och som har sin grund i FN:s narkotikakonventioner. Jag kommer att se till att Sverige även fortsättningsvis kommer att vara drivande i dessa frågor i olika internationella sammanhang.

Anf. 32 WIDAR ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret och vill först och främst rätta till ett slarvfel som helt och hållet beror på mig. Det är alltså inte Europarådet utan – än värre kan man säga – EG-kommissionen som har varit en av sponsorerna till den här stora legaliseringskonferensen i Rotterdam. En liknande konferens hölls för några månader sedan i Bergen i Norge.

Bakgrunden till min fråga är naturligtvis den oro som jag och många människor känner när det gäller framtiden för Sveriges restriktiva narkotikapolitik och hur pass stark den skall komma att visa sig stå vid en närmare konfrontation med läget i Västeuropa och även i Östeuropa.

En annan bakgrund till min fråga är att vi, när vi i Sverige blandar narkotikapolitik och en allt liberalare alkoholpolitik med arbetslöshet, fattigdom och utanförskap, också blandar något av en social bomb, något som vi måste ta på fullaste allvar.

När man ser att EG-kommissionen, hälsovårdsministeriet i Holland – precis som socialministern sade – och även hälsoministeriet i Storbritannien sponsrar det här, undrar man hur aktivt Sverige är på den internationella arenan. Kan Sverige göra mer? På vilket sätt kan vi hjälpas åt?

Anf. 33 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Låt mig först säga att jag helt delar Widar Anderssons uppfattning i synen på den här legaliseringsrörelsen som finns i Europa. Jag känner en mycket stark oro över att det är så pass många stora städer i Europa i dag – ett trettiotal, tror jag – som har anslutit sig till den här rörelsen.

Det ligger naturligtvis ett tungt ansvar på Sverige, den svenska regeringen och riksdagen, liksom på andra som har samma uppfattning som vi, när det gäller att motarbeta de här legaliseringstendenserna. Det gör vi bl.a., som jag nämnde i mitt frågesvar, genom den konferens som arrangeras i maj i Stockholm.

Det är ändå intressant att den här frågan i samband med Narkotikakommissionens möte i Wien diskuterades en hel del, bl.a. mot bakgrund av INCB:s årsrapport. I den riktar INCB en mycket hård kritik mot just Holland, som har varit det land i Europa som har gått före när det har gällt legalisering på detta område. Holländarna var närvarande, men i Holland pågick samtidigt en hård debatt just om INCB-rapporten, och uppfattningarna var olika. Man är alltså inte ens där överens om vilken politik som skall föras. Det gjorde att holländarna uppträdde ganska spakt i Wien. I övrigt rådde en mycket stor enighet, en bedövande enighet, om att ta avstånd från de här legaliseringstendenserna.

Om Europarådet skulle delta i något sådant, är det naturligt att Sverige som medlem i Europarådet inom organisationens ram försöker agera i den här riktningen. Självklart skall vi göra det den dag som Sverige blir medlem i EG. Än så länge har vi inte möjligheter att göra det.

Samtidigt har jag svårt att tro att EG som sådant skulle stödja slutsatserna från konferensen i Rotterdam, därför att det gemensamma program som finns från EG:s sida på narkotikaområdet ligger mycket nära de svenska ambitionerna. Så den officiella politiken inom EG har vi ingen anledning att protestera mot. Vilken roll EG kan ha spelat som finansiär och medverkande i övrigt i Rotterdam känner jag dess värre inte till.

Jag tror som sagt att vi är helt överens om målen för den svenska narkotikapolitiken.

Anf. 34 WIDAR ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag tror också att vi är helt överens om målen för den svenska narkotikapolitiken. Vad jag undrade var hur vi skall klara oss i ett allt hårdare internationellt tryck såväl från Västeuropa som från Östeuropa. Vid konferensen i Rotterdam var delegater från bl.a. Ungern och Polen. De redogjorde för utvecklingen i sina samhällen, där de normala samhällsstrukturerna inte fungerar på det sätt som de önskar. De ropar på något vis efter hjälp från länder som har fungerande modeller och program för en vettig narkotikapolitik, vettiga behandlingskedjor, vettiga straff och en vettig politisk inriktning. Frågan är om vi från Sverige skulle kunna göra något mer där.

Anf. 35 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag tror att det här är ett område där vi alltid kan säga att vi borde göra mer och kanske också kan göra mer. Vi är mycket aktiva interna-

tionellt. Vi försöker i olika organisationer berätta om våra egna erfarenheter och få andra länder med oss på den politik som vi tycker är riktig.

Rent praktiskt pågår diskussioner i Europa om ett ökat polisiärt samarbete, som bl.a. riktar sig mot den internationella narkotikahandeln. Vad som kan komma ut av detta vågar jag inte i dag ha någon bestämd uppfattning om, men jag tror att det är på det planet som ett ökat samarbete skulle kunna ge resultat.

Vidare kan jag nämna att vi håller på att ta fram en liten skrift till en början på engelska, och så småningom kanske på andra språk, där vi beskriver den svenska narkotikapolitiken. Vi tycker att det är viktigt att en internationell publik får kännedom om att man faktiskt kan nå framgångar. Att eftersträva legalisering är ett uttryck för en uppgivenhet inför en social misär som man inte tror att man kan rå på. Då är det viktigt att visa att det finns också goda exempel i världen.

Anf. 36 WIDAR ANDERSSON (s):

Fru talman! Slutligen när det gäller EG-kommissionens engagemang i legaliseringskonferensen vet jag ju att EG:s officiella inställning är restriktiv och mer liknar den svenska än den som uttalades vid konferensen. Men det här är en stor fråga ute bland medborgarna i Sverige. Inte minst använder de som mest högljutt agerar för nej till EG det här som ett argument. Jag tror att ju snabbare och tydligare vi kan få klarhet i EG-ländernas regeringars inställning i dessa frågor, desto bättre är det när det gäller att hyfsa vår debatt här hemma.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1992/93:626 om åtgärder mot hembränning

Anf. 37 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att hembränning inte skall öka.

Sten Andersson hävdar att hembränningen har ökat kraftigt och att incitamentet för denna verksamhet i huvudsak enbart är en prisfråga. Som jag har påpekat tidigare i ett interpellationssvar till Sten Andersson har jag svårt att förstå det resonemanget. Sedan 1970-talet har alkoholdryckernas prisutveckling inte gått snabbare än den allmänna prisutvecklingen. Under vissa perioder har alkoholpriserna t.o.m. släpat efter inflationen.

Det finns anledning att noga följa utvecklingen i landet när det gäller hembränningen. Därför har jag givit den alkoholpolitiska kommissionen i uppdrag att lämna förslag till metoder att löpande följa även den icke-registrerade alkoholkonsumtionen, för att ge regering och riksdag ett bättre underlag för alkoholpolitiska ställningstaganden.

Jag håller med Sten Andersson om att hembränningen är ett allvarligt problem. Det är viktigt att slå fast detta, även om ingen med säkerhet i dag kan uttala sig om dess exakta omfattning. Det är i hög grad angeläget att på olika sätt ingripa mot och förebygga denna olagliga verksamhet. Jag utgår ifrån

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

att Alkoholkommissionen uppmärksammar det här problemet och i sitt slutbetänkande till årsskiftet lägger fram förslag till lämpliga åtgärder i syfte att minska hembränningen.

Anf. 38 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Låt mig till en början säga att det inte är jag som hävdar att hembränningen har ökat, utan det framgår av flera undersökningar som vi kan läsa om snart sagt varje dag. Man konstaterar alltmer entydigt att vi riskerar att hamna i en situation som närmar sig de norska förhållandena. Nästan hälften av den alkohol som konsumeras i Norge distribueras utanför norska Vinmonopolets kontroll.

Statsrådet säger att han har svårt att förstå mitt resonemang kring prisbildningen. Det enda riktiga skälet – förutom i några fall där det är ett rent geografiskt skäl – till att folk köper hembränt och att hembränt finns att tillgå är väl ändå det höga priset. Det kan inte vara något annat. Om statsrådet har en annan uppfattning om varför svenska folket trots allt konsumerar så mycket hembränt, skulle det vara intressant att få reda på vad han tror är orsaken till detta.

Jag noterar att statsrådet har fått en något ändrad inställning. Det var inte så länge sedan som han nonchalerade dessa frågor, men det gör han tydligen inte nu längre.

Det är helt klart att hembränning är en lagstridig handling, men bland en stor del av svenska folket knappast ansedd som kriminell mer än i de fall då man säljer hembränt sprit till ungdomar. Jag vet också att det är politiskt omöjligt att t.ex. sänka spritpriserna, vilket jag tror skulle vara den enda möjligheten att få bukt med den stora hembränningen.

Jag skulle till sist vilja fråga statsrådet: Vilket praktiskt svar kring lösandet av problemet med hembränningen förväntar sig statsrådet av Alkoholkommissionen?

Anf. 39 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Får jag svara på den sista frågan först. Hade jag svaret på alla frågor, skulle vi inte behöva ställa några frågor till Alkoholkommissionen. Vi får väl avvakta och se vad kommissionen kommer fram till som ju har tid att fördjupa sig i problemet och diskutera det med olika intressenter samt fundera på vad det kan finnas för olika alternativ. Frågan är inte helt ny. En del idéer, t.ex. när det gäller polisiära insatser, har diskuterats här i kammaren tidigare.

Får jag sedan ta upp ett par andra trådar som Sten Andersson i Malmö kastade ut. För det första finns det naturligtvis ett alldeles klart samband mellan billig alkohol och stor alkoholkonsumtion. Vi kan tydligen se sådana samband ute i Europa, där det finns åtskilliga länder som tillhandahåller alkohol till mycket låga priser och där man också har en betydligt högre alkoholkonsumtion än vi har i Sverige. Om vi sänkte alkoholpriserna i Sverige, skulle det leda till att vi fick en ökad alkoholkonsumtion och ökade alkoholskador.

För det andra finns det ett uppenbart samband mellan den registrerade alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna. Om det vore så enkelt som Sten

Andersson i Malmö brukar göra gällande i debatterna, att minskad registrerad konsumtion omedelbart leder till ökad oregistrerad konsumtion, skulle vi inte se något samband mellan minskad registrerad konsumtion och minskade alkoholskador. Just ett sådant samband har vi kunnat konstatera. När alkoholkonsumtionen har gått ner, t.ex. under den förra borgerliga regeringens tid mellan 1977 och början av 1980-talet, fick vi också en minskning av alkoholskadorna. Det är alltså klart att även om det förekommer oregistrerad konsumtion i Sverige – och det gör det självklart – utgör den inte på något sätt ett kommuniserande kärl med den registrerade alkoholkonsumtionen.

Anf. 40 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Vissa experter säger att om man lägger samman den registrerade konsumtionen i Sverige med den som sker vid sidan om, ligger vi i snitt på samma konsumtionsnivå som övriga Europa. När experterna talar om alkoholen kontra alkoholpriserna, höga olyckstal osv. har de till viss del rätt, men man har svårt att få tilltro till dem. Ena dagen kan vi läsa i en bok att supen kostar 10 miljarder, nästa månad kostar den 20 miljarder och till slut 80 miljarder.

Det är litet svårt för folk att fatta vad som är sant bakom dessa siffror.

Jag ställde en fråga till statsrådet om vad han eventuellt hade kunnat tänka sig att ge för råd till Alkoholkommissionen. Till skillnad från de flesta medlemmarna i denna kommission har statsrådet trots allt sysslat länge med dessa frågor. Därför borde han kunna ge kommissionen ett ord på vägen.

Anf. 41 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Det finns en ganska färsk studie utförd av en dansk forskare, som har funderat på varför medellivslängden i Danmark är lägre än medellivslängden i Sverige. Den här forskaren har gått igenom olika tänkbara faktorer som kan förklara detta fenomen och kommit fram till att skillnaden i medellivslängd förklaras av att man i Danmark dricker mer alkohol och röker mer än vad man gör i Sverige. Det finns åtskilliga forskningsresultat som klart visar att omfattande alkoholkonsumtion liksom rökning är mycket hälsovådligt och utgör ett hot mot folkhälsan.

Om regeringen tillsätter en kommission som skall fundera över alkoholpolitiken, är det självfallet kommissionen som skall ge råd till oss och inte vi i regeringen som skall ge råd till kommissionen. Om vi visste vilka råd som vi skulle ge, behövdes det ingen kommission. Det tror jag att också Sten Andersson i Malmö förstår.

Anf. 42 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Japanerna har en högre medellivslängd än vad svenskarna har, och deras alkoholkonsumtion är större än den svenska. Den enstaka danska rapporten behöver alltså inte vara helt tillförlitlig.

När det gäller kommissionen och goda råd till den förstår jag ju att om det i dag hade funnits förslag om hur man skall lösa problemen, behövdes det ingen kommission. Men med tanke på att statsrådet sedan lång tid tillbaka

har sysslat med dessa frågor hoppas jag att han under hand tar kontakt med kommissionen och lägger fram sina synpunkter på problemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1992/93:636 om bevarande av den svenska kulturen

Anf. 43 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! John Bouvin undrar vad regeringen tänker göra för att främja svenskarnas möjligheter att få behålla och utveckla sin kultur. Han ser med oro på hur mängden flyktingar och invandrare ökar och hur befolkningssammansättning och svensk kultur påverkas.

Inte ens i regeringsformen finner han till sin bestörtning stöd för den svenska kulturen – där hittar han bara en bestämmelse om att staten skall "främja etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla sin kultur". "Bestämmelsen gäller alltså inte den svenska kulturen", konstaterar han.

Nej, just i den meningen omnämns inte den svenska kulturen särskilt. John Bouvins påpekande avslöjar att han, trots att han sitter i Sveriges riksdag, inte tycks ha förstått vad en författning är för något. En författning baserar sig på ett samhälles grundläggande värderingar och syftar till att värna ett lands kultur i dess vidaste mening. *Allt* som står i regeringsformen är alltså ett uttryck för svensk kultur *inklusive* synen på minoriteters rättigheter.

John Bouvin tycks utgå från att kultur är något statiskt, något som inte förändras. Han verkar också anse att alla kulturella förändringar är dåliga och att det bara är genom invandring som de kan ske. Hans synsätt speglar både okunnighet och glömska om historien.

Ett typiskt kännetecken för kulturer är att de är föränderliga, en del element får med tiden minskad betydelse och försvinner eller ändras eller får ny innebörd. Annat kommer till. Om vi tittar närmare på det som vi i dag anser är exempel på svensk kultur finner vi lätt inflytande från många håll och kulturer.

Att julgranen är av främmande ursprung har vi säkert glömt, den är väl ungefär hundra år gammal. Ett annat främmande inslag i vårt julfirande är av betydligt senare datum. Mitt framför ögonen på oss, och under loppet av ett fåtal år, har vi införlivat något nytt i våra jultraditioner. För hur många människor i Sverige har inte Kalle Anka blivit ett måste för julfirandet? Om John Bouvin vill invända att dessa traditioner inte ändrats genom invandring, vill jag påminna honom om att om inte ett antal missionärer hade gett sig ut på en lång och äventyrlig resa till Norden, där de mötte mycket hårt motstånd och förakt för den nya kultur som de ville sprida, hade vi kanske inte alls firat jul.

Sverige har alltså blivit det land som det är genom inflytande utifrån. I ett historiskt perspektiv har detta ofta skett genom invandring. I dag spelar också den moderna kommunikationstekniken en mycket viktig roll.

Det är inte bara vår religion som har kommit med invandrare, det har även

en hel del av det kunnande och den teknologi som byggt upp svensk industri och ekonomi. Göta kanal, en av våra sinnebilder för svenskhet, är resultatet av invandrad ingenjörskonst. Järnhanteringen, en av grunderna för vår välfärd, behövde utländsk arbetskraft för att utvecklas. Invandrarnas ättlingar har med tiden – det har gått litet olika fort – gått upp i det svenska folket. Vårt språk bär många spår av detta inflytande, men ofta är det bara utländskt klingande namn såsom Bouvin och Wachtmeister som ibland påminner oss om att bärarens anfader en gång flyttade hit från utlandet. Jag är övertygad om att John Bouvin inte tycker att allt utländskt inflytande är av ondo.

Jag hoppas att det framgår av vad jag sagt att några åtgärder för att behålla och utveckla svensk kultur på det sätt som John Bouvin tycks mena varken är möjliga, nödvändiga eller önskvärda. På många olika sätt stöds emellertid svensk kultur i skolan och i samhällslivet i stort. Stora resurser satsas på att bevara och utveckla svensk kultur.

Det senaste exemplet är museernas projekt "Den svenska historien". Musik, teater och andra konstnärliga uttrycksformer har de senaste åren fått ökade statliga bidrag. Här är det inte invandringen som utgör hotet utan andra krafter, men lika fullt skulle ett livskraftigt svenskt kulturliv inte vara möjligt utan ett ständigt utbyte av idéer och människor mellan Sverige och andra länder.

Jag vill emellertid understryka att mötet mellan människor med olika bakgrund – i synnerhet om olikheterna är stora – kan vara svårt och påfrestande för båda parter. Påfrestningarna kan bli extra stora i dåliga tider och när arbetslösheten stiger. Detta är regeringen mycket medveten om. Därför görs nya insatser för att motverka den främlingsfientlighet som finns i samhället och som somliga personer i landet hjälper till att underblåsa på olika sätt.

Anf. 44 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Kulturministern! Jag får väl tacka för svaret, som inte var något direkt svar utan mer ett allmänt svammel om saker och ting. Jag frågade efter hur vi skall bevara vår svenska kultur. Jag vill ta död på en del myter om det här med invandring. Jag har själv en invandrarbakgrund och har t.o.m. jobbat i u-länderna, i tredje världen, i åtta tio år. Så jag vill påstå att jag inte alls är okunnig på det området.

Nåväl, för att gå över till det här med invandringen. År 1870 var det bara 0,2 % som var utrikes födda, medan det år 1990 var 46 gånger fler. Där finns alltså en bidragande orsak. Jag är också övertygad om att kulturministern vet vad kedjemigration innebär. Vi svenskar kommer att bli en minoritet i mitten av 2000-talet. Då hotas vår kultur att suddas bort totalt. Redan nu kan man se en annan sida av saken som inte omnämns, nämligen den höga brottsligheten. Den tycker jag inte alls om.

Det här är inte fråga om rasism eller någonting sådant, utan det är fråga om realism i allra högsta grad. Är kulturministern medveten om att om vi fortsätter med vår asylopolitik, blir slutet för vår svenska kultur mer eller mindre oåterkalleligt? Jag skall nämna ett exempel. Under 1969–1970 kom det 145 invandrare till Ishøj i Danmark. 20 år senare uppgår antalet invandrare till 1 800. Fortsätter ökningen i den takten blir det sammanlagt 8 000 invandrare år 2000. Om vi skall öka vår befolkning på detta sätt, ser jag ett

Svar på frågor

kommande Bosnien här i Sverige. Det var det som jag ville ha en kommentar om.

Anf. 45 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag antydde i slutet av mitt svar att Bouvin är en av de personer i det här landet som underblåser fördomar och som målar upp hotbilder av de människor som i vårt land söker skydd från förföljelse. Han drar sig inte heller för att göra hypotetiska räkneexempel om att svenskarna skulle bli en minoritet i eget land.

Om man skulle gå tillräckligt långt tillbaka i tiden för att göra sådana här beräkningar, skulle det redan vara kört i Sverige, därför att vi har haft en så stor invandring under århundradenas lopp. Detta framhöll jag också i mitt svar.

Den inflytelse av andra idéer, värderingar och kulturer som vi har haft i Sverige under årtusendenas lopp är Sverige i dag. Vi har haft kulturella inflytelser, och vi i Sverige har också påverkat värderingar utanför vårt land. Detta är en process, ett möte mellan människor, kulturer och länder som ger oss styrka.

Anf. 46 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Vi kommer ingen vart här. Men vad jag försöker belysa är alltså vad den våg av ohejdad invandring av asylsökande leder till. Vi hjälper inte människorna på detta sätt, därför att vi dränerar tredje världen från kunnigt folk. Jag kan som exempel nämna att var fjärde läkare i dag har sitt ursprung i tredje världen. Är detta riktigt?

Vad vi gör med vår asylpolitik är att hämma tredje världens länder i deras egen utveckling. Jag vill poängtera att vi måste tänka om när det gäller hela asylpolitiken, biståndet och över huvud taget.

Kulturministern inledde den här debatten med att säga att där står en rasist. Detta leder ingen vart, därför att jag är nämligen ingen rasist. Det är inte fråga om detta.

Anf. 47 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Det är en gammal välkänd teknik från Bouvin att vädja till att känna sig underlägsen. Det finns ingen person som från den här sidan av talarstolen har talat om rasism. Jag ägnar mig åt att gå in i en sakdebatt.

Bouvin talar nu om att vi dränerar tredje världen från utbildad arbetskraft. John Bouvin tillhör ju ett parti som egentligen vill avskaffa våra möjligheter att se till att det blir en bättre utveckling i de fattiga länderna, så att människor där kan få ett välbefinnande och de sociala möjligheter som gör att de kan stanna i sina länder. Men John Bouvin vill ju avskaffa all svensk u-hjälp, så att människor inte kan få framtiden i sina egna länder.

Fru talman! Jag skall citera ett uttalande som John Bouvin har gjort en gång i tiden: 1955 fanns lika många människor i Kenya som i Sverige. Nu är det överbefolkat. Först födde de 15 ungar. Lejonet åt upp ett par. Sedan dog 10 av svält, och så hade de 3 barn som klarade sig. Nu, med våra pengar, överlever alla, och då blir det katastrof.

Detta, fru talman, anser jag inte vara ett uttalande som motsvarar vad man

kan kräva av en ledamot av Sveriges riksdag, som hävdar att vi skall värna svensk kultur. Detta är inte något kulturellt uttalande.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Anf. 48 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Detta var väldigt billigt gjort. Först vill jag fråga om kulturministern har hört mig säga detta. Det kulturministern citerar är hämtat ur en artikel. Men all right, kör på med den stilen, så kör jag min stil.

Vi i i-världen måste hjälpa u-världen, ja. Men vi skall icke göra det på detta vis, därför att vi föder korruption. Jag har jobbat i dessa länder, så jag vet vad jag pratar om. Men vi är ju så förträffliga i denna kammare att vi bestämmer vad tredje världen skall göra. Så enkelt är det. Det är detta jag försöker belysa. Jag är så trött på allt detta resonemang, alla liknelser och påståenden om vad man har sagt. Förstår inte kulturministern att jag försöker dra fram att vi måste vakna till och hjälpa tredje världen, därför att det är vi som har stökat till tredje världen? Vi har lagt oss i deras sätt att leva, och vi har talat om att vi är mycket, mycket bättre än vad de är. Men vi är människor allihop.

Anf. 49 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag förstår att John Bouvin är trött på att möta sitt eget ansikte och att konfronteras med sina egna uttalanden i denna kammare.

Vad jag har sagt här tidigare är att John Bouvin vill hindra oss i Sverige från att möjliggöra en bättre utveckling i andra delar av världen. Han vill dra in den lilla smula av hjälp som Sverige kan bistå med för att utveckla andra länder.

Anf. 50 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Jag måste faktiskt svara litet grand på detta, därför att det som kulturministern påstår är helt felaktigt. Jag får be om ursäkt för att jag inte begärde ordet. Men jag är inte så van vid ordningen. Även om man nu har varit här i riksdagen i ett och ett halvt år, så lär man sig aldrig spelsättet som är här.

Jag tycker inte om biståndspengar. Man kan med egna ögon se på länder som Moçambique och Angola. Det är fråga om länder som vi har förstört med svenska biståndspengar. Det är bara att konstatera detta. Så enkelt är det. Se sanningen i vitögat när det gäller den korruption som vi har infört i dessa länder. Jag har själv jobbat nere i dessa länder. Fråga befolkningen! Jag kommer alldeles utmärkt överens med befolkningen där nere. De håller med mig om allting. Vi föder alltså klasstänkande i tredje världen med hjälp av våra pengar. Vi delar upp klasserna så att de som blir rikare blir det på grund av detta, men den lille mannen där nere hjälper vi inte på rätt sätt.

Anf. 51 TALMANNEN:

Jag vill erinra om att frågan gällde bevarande av den svenska kulturen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 52 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att få till stånd en praktisk yrkesorientering för asylsökande.

Inledningsvis vill jag understryka att brist på sysselsättning för en asylsökande, som för alla andra, är av ondo. Just av den anledningen har det de senaste åren gjorts stora ansträngningar för att ge de asylsökande en så meningsfull vistelse som möjligt. Och mer är på gång.

Sedan sommaren 1991 är verksamheten vid Invandrarverkets förläggningar inriktad på att den enskilde asylsökande tar ansvar för sin dagliga livsföring och även tar aktiv del i skötseln av förläggningen. Vid varje förläggning skall fr.o.m. budgetåret 1991/92 ett fast utbud av sysselsättning erbjudas. Aktiviteterna omfattar bl.a. skötsel av förläggningen, information till nyanlända landsmän liksom till dem som bor i närheten av förläggningen.

De asylsökande deltar också aktivt i skötseln av kaféverksamhet, second hand-butiker liksom i den barn- och ungdomsverksamhet som finns i anslutning till förläggningarna. Dessutom finns ett ganska omfattande studieutbud där kurser i praktisk vardagssvenska är ett viktigt inslag. Det anordnas även kurser i t.ex. engelska, data, matematik, friskvård, hemspråk och trafik kunskap.

Organiserad verksamhet som Invandrarverket svarar för finns också utanför förläggningen i samarbete med t.ex. organisationer, föreningar, enskilda och kommuner. Det kan vara fråga om arbetsplatsorientering och praktik på olika arbetsplatser. Denna verksamhet har mycket gemensamt med den praktiska yrkesorientering som erbjuds inom skolans ram.

Det finns alltså redan i dag ett ganska varierat utbud av aktiviteter på verkets förläggningar. Eftersom verksamheten är under uppbyggnad förekommer självfallet lokala variationer. En grundläggande utgångspunkt för den organiserade verksamhet som Invandrarverket anordnar är att den skall upplevas som meningsfull för den asylsökande oavsett utgången i själva asylärendet.

Regeringen avser senare i år att lägga en proposition om ett reformerat och mer flexibelt mottagande av asylsökande och flyktingar. Inriktningen är att förslagen i propositionen kommer att leda till att de asylsökande själva får ta ett större ansvar för sin egen livsföring. Det innebär bl.a. att de asylsökande får möjlighet att bo utanför förläggning och i högre grad ges möjlighet till meningsfull sysselsättning.

Anf. 53 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret, som jag tycker var positivt och människovänligt.

Vi har ju för närvarande väldigt många flyktingar i vårt land. För många av dem är väntetiden lång vid slussar och förläggningar. Bristen på sysselsättning gör att många mår mycket sämre än de egentligen behöver göra. Perso-

ner som på försök har deltagit i verksamheter där de upplever sig ha en uppgift mår bättre både fysiskt och psykiskt.

Det är bra att det börjar komma i gång verksamheter och att man uppmuntrar egna initiativ. Jag har t.ex. mött en man vid en sluss jag besökte som startade en förskola som blev en liten oas för förskolebarnen på slussen. Den värme han gav de barn som hade utsatts för våld och andra övergrepp går inte att beskriva. Jag upplever hans insatser som ovärderliga för den slussen under den tid han var där.

Men det är också viktigt att människorna så fort som möjligt blir delaktiga i vårt samhälle och får träffa oss svenskar, liksom att vi också måste vara beredvilliga att möta de människor som på kortare eller längre tid har kommit till oss. Det är bra att man redan nu i avvaktan på att flyktingarna skall få resultatet av pågående utredningar och i väntan på att situationen i deras eget land skall bli bättre så att det går att återvända ordnar verksamhet liknande skolornas praktiska yrkesorientering. Men vid en del förläggningar som jag har besökt har tröstlöshetens och sysslolöshetens hand vilat tung över hela förläggningen.

Personer utan nämnvärda kunskaper i svenska språket skulle kunna medverka vid skolbespisningar, servera mat till eleverna och vara med och förbereda måltiderna. Samma möjlighet till praktisk yrkesorientering borde också gå att erbjuda vid ålderdomshem, servicehus osv.

Både män och kvinnor vid Invandrarverkets förläggningar skulle också kunna vara till stor hjälp på fritidshem och daghem. Där skulle de kunna initiera och delta i olika gemensamma aktiviteter såsom bordtennis, skridskoåkning på vintern, fotboll, slöjdarbeten, sång och spel. Det skulle också kunna ge en ökad förståelse för olika kulturer, vilket tydligen behövs.

Anf. 54 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag har inte särskilt mycket att tillägga. Jag tycker att Margareta Viklund gjorde en bra uppräknings av tänkbara aktiviteter.

Låt mig bara erinra om att jag för några dagar sedan fick ett förslag från Skolverket och Invandrarverket. Regeringen hade nämligen givit dem i uppdrag att undersöka hur skolan för barnen skulle kunna organiseras.

Ett av de förslagen är att man kan använda barnens föräldrar, dvs. asylsökande föräldrar, i skolundervisningen. Det är ett litet exempel på vad som är på gång och på vad som kan vara tänkbara uppgifter för att dels ge föräldrarna en meningsfull tillvaro, dels stimulera till kontakter mellan föräldrar och barn på slussar och förläggningar. Jag tror att det är oerhört viktigt inte minst för de personer som har haft mycket traumatiska upplevelser t.ex. i krigets Jugoslavien.

Jag har i mitt svar sagt att intensiteten i verksamheten i dag varierar. Jag är medveten om att det inte fungerar fullt ut på en del förläggningar, men inriktningen är att det skall bli en bättre omfattning på verksamheten.

Anf. 55 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Jag anser att det finns väldigt mycket att göra på det här området. Den flyktingsituation vi har i vårt land i dag är egentligen en enda stor

utmaning. Det går att göra väldigt mycket och ta vara på de resurser som finns.

Det jag har talat om – en praktisk yrkesorientering och utbildning för asylsökande – skulle också kunna vara till nytta för de flyktingar som tänker återvända till sina hemländer igen. En väl strukturerad praktisk yrkesorientering skulle avsevärt kunna underlätta deras repatriering.

I en fördjupad vidareutbildning skulle det kunna ingå en politisk och demokratisk orientering om hur man bygger upp ett land som är helt utslaget. Det finns det också behov av att lära.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1992/93:639 om turismen och allemansrätten

Anf. 56 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Ingegerd Sahlström har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att den svenska allemansrätten inte skall missbrukas inom turistnäringen.

Bakgrunden till frågan är att ett danskt reseföretag har anordnat resor till värdefulla naturområden i Halland, varvid störning av djurlivet och nedhuggning av träd uppges ha inträffat.

Låt mig först konstatera att störning av djurlivet och nedhuggning av träd bryter mot gällande lagstiftning. Brott av detta slag skall liksom andra brott beivras av berörda myndigheter. Markägaren kan kräva skadestånd av den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar skada på marken. Även arrangören av t.ex. en utflykt eller liknande organiserad samfärdsel på fastigheten kan, om han inte fått samtycke av markägaren, bli ersättningsskyldig. Låt mig vidare slå fast att nationaliteten på lagbrytaren därvidlag inte har någon som helst betydelse.

För att förebygga händelser av detta slag är det självfallet viktigt att informera om de regler som gäller. Naturvårdsverket har nyligen till regeringen lämnat en redogörelse över de informationsinsatser som genomförts med anledning av ett regeringsuppdrag.

Verket har kontaktat ett stort antal myndigheter och organisationer, annonserat i svensk och utländsk TV samt producerat videoprogram. Utländska turister på väg till Sverige har fått tryckt information och Invandrarverket har kontaktats för att föra ut information till invandrare och flyktingar. För närvarande följs arbetet upp med en enkätundersökning, och ett särskilt rådslag kommer att anordnas. Naturvårdsverket förutser ett fortsatt stort behov av information, utbildning och konkreta praktiska åtgärder på olika nivåer för att motverka missbruk av allemansrätten.

Naturvårdsverket och berörda myndigheter och organisationer har således problemet under uppsikt och planerar konkreta åtgärder för att förebygga missbruk av allemansrätten.

De som äger mark som utsätts för skadegörelse kan göra anmälan om detta i likhet med vad som gäller för andra brott.

Anf. 57 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag har ställt den här frågan med anledning av att man hemma i mitt län, Hallands län, är ganska upprörd över det som har hänt nu under våren. En av orsakerna till att jag har ställt frågan är att jag är litet ängslig för att man i denna upprördhet börjar ställa krav på att vi skall göra inskränkningar i allemansrätten.

För mig är allemansrätten mycket viktig. Det är värdefullt att behålla allemansrätten som en rättighet för oss alla i Sverige.

Jag kan liksom miljöministern konstatera att upplysningar verkligen behövs. Skadegörelsen har i några fall redan polisanmälts. Jag kan som ett exempel nämna att man i min kommun Halmstad har konstaterat att det vid det senaste tillfället var ett fyrtiotal forsrännare som övernattade under ett flertal nätter. De passade på att fälla ett hundratal träd, gräva latringropar, elda under granar och bo i tält under ett antal nätter. Det är inte riktigt vad allemansrätten går ut på.

Jag skulle vilja veta när alla de förslag till åtgärder i förebyggande syfte som miljöministern nämnde kommer till stånd. Det är viktigt att det blir en upplysningsinsats som fungerar snabbt. Vi vill gärna ha turister i Halland, men vi vill att de skall uppföra sig på rätt sätt.

Anf. 58 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag har lätt att instämma med Ingegerd Sahlströms önskan. Jag förstår upprördheten. I själva ordet allemansrätt betonas ju rättigheten, men sanningen är ju att den också är förknippad med skyldigheter. Det finns i en liten broschyr jag har med mig en ganska bra sammanfattning av vad man inte får göra: man får inte störa och inte förstöra. Det är enkelt uttryckt vad det handlar om.

Allt det man inte får göra är i allmänhet straffsanktionerat i brottsbalken. Men när vi talar om allemansrätten brukar vi ju ägna oss i första hand åt dess positiva sida. Det är den vi vill framhålla. Men det finns mycket klara förbud. Även om allemansrätten som sådan är en sedvanerätt finns det alltså i annan lagstiftning gränser som man inte får överträda.

De åtgärder som Naturvårdsverket redovisar för regeringen i en skrivelse, vilken kom in den 13 oktober 1992 efter ett uppdrag vi gav den 27 februari 1992, innefattar bl.a. åtgärder inför turistsäsongen. Det är åtgärder som Naturvårdsverket delvis har fått extra pengar för att genomföra. Det handlar alltså om den rad av åtgärder som jag berättade om i frågesvaret. Jag skall inte gå in ytterligare på det, men handlingen finns i Miljö- och naturresursdepartementet.

Jag tror att det är viktigt att också de från andra länder som är ovana vid allemansrätten möts av information. Jag tog med mig en broschyr för att visa vilken information på både tyska och engelska och andra språk som man kan få vid gränspassager.

Anf. 59 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Fru talman! I svaret talas det om att man behöver ge information till bl.a. invandrare och flyktingar. Jag tror inte att det är det största problemet. Jag

Prot. 1992/93:104

4 maj 1993

Svar på frågor

tycker att det är alldeles utmärkt att man får information när man passerar gränsen. Nu skall jag väl inte jaga danskar, men hemma i Halland säger man att danskarna inte har härjat på detta sätt sedan tiden före freden i Knäred, och det är ju ett antal år sedan.

Jag har litet papper här, bl.a. en broschyr från en firma i Hornbæk, vari man talar om hur fantastiskt fint det är att åka till den vildmark som finns i Halland. Jag har själv inte riktigt uppfattat det såsom vildmark; begreppet kan ha olika betydelse. I broschyren sägs att man kan slå sig ner i tre fyra dagar och bo i tält och få enormt fina kurser i överlevnad. Så kommer 70 personer med 45 gummibåtar och ägnar sig åt försränning i Tollarpsfallet. Det är litet väl häftigt.

Vad skall vi göra för att hindra de firmor som finns på turismens område? Det gäller ju inte att hindra den enskilda människan utan de kommersiella intressen som verkar för att utnyttja allemansrätten i Sverige.

Anf. 60 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! I detta fall kan man aldrig skapa några fullständiga garantier. Mot dumheten kämpar även gudarna förgäves. Det handlar ju ofta om dumhet. Men det handlar också om – vilket är viktigt att påpeka – en del kommersiella intressen, som naturligtvis tar tillfället i akt att tjäna pengar på den fina svenska naturen. Det innebär ibland att man belastar den för hårt och inte sätter upp klara gränser för vad människor får och inte får göra. På detta område kan en expansion komma att medföra någon sorts anmälningsplikt. Men så uppmärksammat som fallet utanför Halmstad har blivit med polisanmälan i dess spår utgår jag från att kunskapen sprider sig även till Danmark. Jag törs inte dra några som helst paralleller med freden i Knäred eller något annat. I så fall tror danskarna att jag ägnar mig åt något slags skämtkrig.

Anf. 61 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ställa en sista fråga. Jag tror uppriktigt att man på Miljödepartementet är mycket mån om att försöka rätta till dessa fel. Men turismen är ju en näringsgren på frammarsch i Sverige. Hur går samtalen mellan miljöministern och näringsministern i detta fall? Är man även på närings sidan medveten om denna problematik?

Anf. 62 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Regeringen står givetvis samlad bakom denna politik. I vår hantering av dessa frågor i EG-sammanhang framhåller vi hela tiden – vilket vi även gjorde i vårt anförande i Bryssel när förhandlingarna inleddes – allemansrättens betydelse. Jag vet också att man i det nya organ som har ersatt Turistrådet har ägnat dessa frågor stor uppmärksamhet. Detta organ sorterar just under Näringsdepartementet.

Anf. 63 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar för detta svar. Jag hoppas att dessa departement tillsammans skall verka för att vi får turister till Sverige och att vi alla har en fortsatt rätt till vår natur. Jag hoppas också att de turister som kommer hit

skall lära sig att uppskatta den på rätt sätt och vara medvetna både om rättigheter och om skyldigheter.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

12 § Svar på fråga 1992/93:627 om kravet på taxameter för användning av taxibil

Anf. 64 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till förändringar av gällande regler så att taxibil utan taxameter kan användas för privatkörning.

Enligt 13 a § fordonskungörelsen skall ett fordon som används i taxitrafik vara försett med en taxameter av godkänd typ. Taxameterns fastsättning och även taxametern skall vara plomberad. Riksdagen har nyligen ställt sig bakom regeringens förslag om att taxametern alltid skall vara plomberad och inte, som det nu står i fordonskungörelsen, "vid behov". Flyttning av taxameterutrustning från en bil till en annan skall alltså inte kunna ske.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen medge undantag från skyldigheten att ha en taxameter. Till sådana särskilda skäl hör att fordonet uteslutande skall användas för skolbarnstransporter.

Både från allmän synpunkt och med hänsyn till vikten av att konkurrensen inom taxinäringen bedrivs på lika villkor är det viktigt att taxifordon är utrustade med godkända taxametrar. Alltför långt gående dispenser öppnar vägen för en gråzon med inslag av olaglig yrkesmässig trafik. Riksdagen har nyligen ställt sig bakom regeringens förslag om en mera restriktiv dispensgivning när det gäller kravet på taxametrar.

Jag vill också erinra om att regeringen i december förra året beslöt om en ändring i yrkestrafikförordningen, som innebär att länsstyrelsen skall kontrollera att ett taxifordon och dess utrustning verkligen är godkända för det slag av trafik som yrkestrafiktillståndet avser, alltså i detta fall taxitrafik. Länsstyrelsen skall också kontrollera att tillståndshavaren är ägare eller har nyttjanderätt till fordonet. Härigenom säkerställs att det kontinuerligt finns ett samband mellan trafiktillståndet, tillståndshavaren, det fordon som anmälts för taxitrafik och registreringsskylten. Alltså skall, om det inte finns beslut om dispens från kravet på taxameter, ett fordon som anmälts för att användas i taxitrafik alltid vara utrustat med taxameter. Det fordon som saknar taxameter skall enligt 38 § fordonskungörelsen genomgå förnyad registreringsbesiktning.

Sten Andersson är, vad jag kan förstå av tidigare riksdagsdebatter, medveten om att det förekommer ekonomiska oegentligheter inom taxibranschen. Låt oss från rättssäkerhetssynpunkt behålla sambandet mellan taxibil och taxameter! Jag vill tillägga att regeringen i sin taxiproposition från i december förra året föreslog att Vägverket bör upphäva Trafiksäkerhetsverkets tidigare beslut om att två särskilda taxameterfabrikat är undantagna från kravet på fastsättning i fordonet. Riksdagen har inte haft något att erinra mot ett sådant upphävande. Det innebär att obehörigt intrång i en taxameters

funktionssätt kan minska och därmed också fusket inom den oseriösa delen av taxinäringen.

Jag är alltså inte beredd att medverka till ändringar i regelsystemet för taxi på det sätt som Sten Andersson önskar. Däremot har jag pekat på möjligheten att få dispens från taxameterkravet, om det finns särskilda skäl för detta. Om en sådan dispens har givits, får fordonet självfallet då också användas för privatkörning.

Anf. 65 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Låt mig kort rekapitulera min fråga till statsrådet.

Den handlar alltså om en taxiägare, som har två bilar, en vanlig taxibil som går såsom vanlig taxi, och en buss som till 95 % används till skolskjuts. Han slipper ha taxameter under skolskjutstiden. Om han en lördagkväll har fått en större körning och måste ta bussen, har han kunnat flytta taxametern från den vanliga taxin till bussen. Han kan ju inte investera 35 000–40 000 kronor i ytterligare en taxameter med tanke på de små intäkter som han får genom den andra bilen i taxitrafiken.

Om hans hustru, sedan han har flyttat över taxametern från sin vanliga taxi till bussen, vill använda deras vanliga taxi privat, begär hon en kriminell handling. Det råder nämligen körförbud på den bilen, eftersom man inte får köra en taxibil privat om det inte finns en taxameter i den.

Hur skulle, herr statsråd, ett tillåtande av denna dispens kunna innebära någon form av gråzon? Det har ju inte ett dugg med taxikörning att göra.

Jag vet om att det framför allt i storstäderna finns en del kontroversiella inslag i taxiverksamheten, men ingenting av detta förekommer ju på landsbygden.

Därför måste kontentan av svaret vara att det i dag blir dyrare att bedriva taxiverksamhet på landsbygden och att det i slutändan drabbar konsumenterna. Vad som kanske är värre – när vi nu vill ha ett levande Sverige – är att servicen riskerar att bli mycket sämre. Att betala 35 000–40 000 kr för en taxameter, herr statsråd, när man inte kan få in den summan i taxiinkomster finns det väl knappast någon riktig logik i.

Anf. 66 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det problem som Sten Andersson i Malmö framlägger för oss kan låta delikat. Men faktum är ju att denna taxiägare inte behöver investera i en taxameter i det aktuella fordonet om han uteslutande ägnar sig åt skolskjutsar. Då krävs det alltså inte någon taxameter.

Detta handlar ju om ett försök till åtstramning av de regler som Sten Andersson och jag är helt överens om är alldeles för liberala, när det gäller hanteringen av taxametrar i dagens läge. Problemet är ju just att man flyttar taxametrar. Problemet är att de inte är fastsatta och besiktigade och att inte taxametrarnas registreringsnummer också finns i exempelvis registreringsbeviset, så att man vid t.ex. en flygande besiktning kan kontrollera att det är rätt taxameter som sitter i bilen.

Det som Sten Andersson för fram kan låta väldigt legitimt, men det öpp-

nar ändå på ett alldeles uppenbart sätt, fru talman, för ett fortsatt fusk med taxametrarna. Detta trodde jag att Sten Andersson och jag var överens om.

Regeringen lade ju som sagt fram en proposition om åtgärder när det gäller taxitrafiken den 17 december. Trafikutskottet ville ha ytterligare åtgärder på såväl lagstiftnings- som tillsynsområdet för att komma till rätta med de problem som finns inom näringen. Jag är något förvånad över att Sten Andersson, som står bakom utskottets majoritetsskrivningar om ännu strängare regler, nu vill mjuka upp de regler som finns vad gäller de kvittoskrivande taxametrarna. Man kan inte å ena sidan kräva skärpta regler och å andra sidan ta bort kravet på att taxametern alltid skall vara fastsatt i fordonet.

Anf. 67 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag har läst att man slipper att ha taxameter om man t.ex. bara har kontraktsskörningar. Men i det här fallet har man flyttat taxametern, som ju ofta krävs för att en taxinäring skall fungera för konsumenterna på landsbygden. Det har inte förekommit någon kritik mot att så har skett i de små orterna ute på landsbygden.

Problemen i taxinäringen har funnits i storstäderna. Jag var med i den debatt som statsrådet refererade till. Då tog jag just upp det här exemplet. Jag har också pratat med den som jag tror är statsrådets sakkunnige på departementet i de här frågorna. Han medger att detta är svårt att förklara.

Om vi nu inte kan ändra på det här är vi i alla fall överens om att det faktum att man tvingas ha en taxameter även om den trafik man bedriver bara till en liten del består av taxikörningar innebär sämre service för de boende på landsbygden. I de fall då man kan få service blir den dyrare än vad den skulle behöva vara.

Anf. 68 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det här med landsbygden låter naturligtvis väldigt bra. Men var drar man gränsen? Vi har i dag upphävt sambandet. Det är alltså möjligt att med vilken taxibil som helst bedriva taxiverksamhet över hela landet.

Jag tror att en av grundbultarna för att vi skall få ordning på taxinäringen är att varje bil som inte uteslutande används för kontraktsskörningar skall ha en taxameter som är plomberad, och man skall kunna avläsa numret på taxametern i registreringsbeviset. Jag tror faktiskt att det är nödvändigt att hålla fast vid detta.

Anf. 69 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Vi har ju sett i medierna, och fått det vidimerat av taxiägare, att inte ens dagens taxametrar är tillförlitliga. Det lär finnas en person på en viss gata i Stockholm som har sidoinkomster av att justera taxametrar precis i den riktning som taxiägaren önskar. Jag tror inte att man löser problemen genom att säga att det absolut skall vara en taxameter i varje taxibil. Det finns andra lösningar – och det pratade också utskottet om – t.ex. ett tillstånd per bil.

Eftersom jag inte har fått svar på frågan tolkar jag det som att vi tydligen ändå är överens om att det generellt blir dyrare att åka taxi på landsbygden om vi skall behålla dessa regler fullt ut. Där har ju den här verksamheten

Svar på frågor

ofta förekommit. Taxiverksamhetens möjligheter att upprätthålla en god service på landsbygden blir sämre.

Anf. 70 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror inte att jag kan hålla med om detta. Återigen: om den ena bilen uteslutande används för skolskjutsning finns ju förutsättningar för dispens, och man kan också få dispens för användning av bilen för privatkörningar.

Frågan från Sten Andersson i Malmö handlar ju egentligen om fruns privata resor. Han frågar: "Är statsrådet beredd medverka till förändringar av gällande regler så att privatkörning blir möjlig i sådana fall som relaterats ovan?"

Jag kan inte riktigt förstå vad detta har för samband med prissättningen för taxiresor på landsbygden.

Anf. 71 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Det finns ett samband. Man har ju tidigare kunnat flytta taxameter. När ägaren, i det fall som jag har relaterat till, kör med sin buss flyttar han över taxameter till den. Då får inte någon köra hans bil privat, därför att det då är körförbud på den i och med att taxameter är borttagen. Det måste ju bli dyrare om man tvingas att ha en taxameter i bägge bilarna, framför allt i den bil som bara till en obetydlig del används för s.k. betald taxiverksamhet.

Jag förstår att taxiägarna kommer att säga: Jag kommer icke att investera i detta utan bara köra skolskjutsen. Den service som jag tidigare kunde ge med min buss ger jag inte längre, därför att den verksamheten inte ger några intäkter som motsvarar de kostnader som jag har. Därför blir det bara en taxi i fortsättningen – skolskjutsen.

Anf. 72 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Avslutningsvis undrar jag ändå om inte Sten Andersson i Malmö innerst inne kan nära en liten misstanke om att det skulle dyka upp en hel del s.k. fruar som är ute på privatkörningar med bilar, som i själva verket också tar upp passagerare mot betalning. Det är ju detta som vi vill undvika genom att ha detta strikta samband mellan en bil som används utanför kontraktskörningar och en specifik taxameter.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1992/93:632 om ett större träbroprojekt

Anf. 73 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! John Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta nödvändiga initiativ för att ett större träbroprojekt skall komma till stånd i vårt land.

Ansvar för tekniska frågor som har anknytning till byggandet av broar för vägtrafik åvilar Vägverket. Verket har följt och följer kontinuerligt ut-

vecklingen på broområdet och har för avsikt att under våren 1994 i sina bro-
normer ta in ett kapitel som behandlar träbrokonstruktioner.

I andra länder förekommer den ordningen att beställande myndighet anger vilket material en bro skall byggas av, medan vi i Sverige ger entreprenören möjlighet att föreslå konstruktion och material då anbud lämnas. Detta har ännu inte resulterat i att nya träbroar kommit till stånd, men av vad jag erfarit pågår en intressant utveckling inom området som kan innebära att träbroar blir ett alternativ i framtiden.

Med hänsyn härtill och då jag har fullt förtroende för Vägverkets sätt att sköta denna verksamhet ser jag ingen anledning att ge Vägverket några särskilda direktiv i denna fråga eller ta initiativ till ett större träbroprojekt.

Anf. 74 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Men det är synd att inte kommunikationsministern ser någon anledning till att eventuellt påskynda en utveckling på det här området.

Sverige är ju ett skogsland, och för närvarande har vi ju ett rejält överskott av träråvara. Ur många synpunkter kunde det därför vara bra att satsa på nya områden och nya produkter, allra helst när det redan finns företag här i landet som satsar ganska mycket på en utveckling på det här området. Det är synd att inte kommunikationsministern ser några möjligheter att ta dessa initiativ.

Om jag i övrigt skall kommentera svaret vill jag säga att detta med att Vägverket håller på att ta in ett kapitel som behandlar träbrokonstruktioner beror på att man i Skellefteåtrakten i Västerbotten bygger träbroar. Vägverket kom helt plötsligt på att man inte hade några regler för detta. Man skall hålla Vägverket räkning för att man var generös och godkände träbroprojekten i Skellefteå som provobjekt tills man har fått fram regler.

Jag skulle vilja påstå att det här är ett alternativ redan i dag, och inte bara i framtiden. I Amerika har man byggt 17 000 träbroar, i Finland finns 500 broar och även i Schweiz håller man på med att bygga träbroar. Det borde således också vara möjligt i Sverige, inte minst eftersom limträtekniken är mycket intressant.

Anf. 75 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag uppfattade mitt svar såsom mycket positivt gentemot träbroar. Jag tror att John Andersson och jag i grunden har samma uppfattning, nämligen att det vore mycket positivt med en sådan utveckling.

Att jag inte ser någon anledning att ta särskilda initiativ beror just på att det nu kommer ett kapitel i den nya utgåvan om bronormer som behandlar träbrokonstruktioner. Det pågår också en intressant utveckling inom det här området som kan innebära att träbroar kan bli ett alternativ i framtiden. Men detta, fru talman, kommer enbart att bero på om det här är mera gynnsamt än andra material ur kostnads- och livscykelssynpunkt. Frågan är således vilket underhåll dessa broar kommer att kräva jämfört med andra konstruktioner. Jag ser med stor tillförsikt fram emot den verksamhet som nu har startat. Jag hoppas att vi kommer att få se betydligt flera träbroar i Sverige framöver.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 76 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Det kan uppstå inkörningsproblem när man skall börja med en ny verksamhet. De entreprenörer som i dag finns på bromarknaden arbetar med stål och betong. De företag som arbetar med limträteknik är inte direkt brobyggare, utan de utvecklar tekniken och tillhandahåller material till brobyggarna.

Det var ur den aspekten jag tänkte att någon kanske behöver ta ett initiativ. Jag tänkte då närmast på kommunikationsministern. Ett sådant initiativ skulle kunna komma t.ex. när man skall bygga Vedabron. Anslutningsbroarna till denna bro skulle kunna byggas i trä.

Anf. 77 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror att den debatt som inte minst John Andersson har bidragit till här kommer att aktivera entreprenörer och leverantörer av den här typen av material. Jag är övertygad om att det kommer att finnas sådana offerter att ta ställning till när man skall fatta beslut om olika broprojekt framöver.

Anf. 78 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Om den här debatten är ett steg på vägen när det gäller att hjälpa fram sådan verksamhet får väl både kommunikationsministern och jag ta åt oss äran.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1992/93:633 om SAS fusionsplaner och den svenska infrastrukturen

Anf. 79 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Marianne Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkra svensk infrastruktur i samband med SAS/Linje-flygs fusionsplaner.

Som frågeställaren noterat pågår för närvarande diskussioner mellan SAS, KLM, Swissair och Austrian om förutsättningar för samarbete och samgående. Som bekant arbetar de europeiska flygbolagen på en marknad med hård och ökande konkurrens, framför allt beträffande den internationella trafiken. Strukturförändringar är ett naturligt inslag inom näringsgrenar som arbetar på en konkurrensutsatt marknad. Jag ser det därför som ett naturligt steg att också SAS undersöker förutsättningarna för att stärka konkurrenskraften genom samarbete och eventuellt samgående med andra flygbolag. Denna process kan ju också ses som en fortsättning på det skandinaviska samarbetet inom luftfarten.

Det är att notera att samarbetsdiskussionerna har som primärt syfte att stärka konkurrenskraften på de internationella linjerna och tillförsäkra Skandinavien en fortsatt god flygtrafikförsörjning i detta hänseende.

Det är nu närmast moderbolagen till SAS som har att bedöma om man skall gå vidare med direkta förhandlingar. Jag kan inte se att frågan om SAS

Anf. 80 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag kan inte påstå att jag är särskilt nöjd. Nog finns det skäl att tro att den svenska inrikestrafiken kommer att påverkas av den planerade fusionen. Det är t.ex. säkert att huvudkontoret kommer att flyttas söderut i Europa. Vilket ansvar kommer man då att känna för den svenska trafiken?

Erfarenheterna av samgåendet mellan SAS och Linjeflyg är inte särskilt goda sett från de resandes synpunkt. Den oreda som rådde under ganska lång tid efter samgåendet är inte acceptabel. Dessutom blir fler och fler inrikeslinjer olönsamma. Inom SAS/Linjeflyg medger man också att man inte är så bra på att trafikera mindre linjer. Man kan då fråga sig hur det kommer att gå vid ytterligare fusioner. Jag anser att oron för vad som skall hända med den svenska inrikestrafiken vid den här stora fusionen är högst berättigad.

Flygets avreglering tycks tvinga fram fusioner av oanad omfattning. Jag har full förståelse för nödvändigheten av att förbättra lönsamheten inom flyget. Erfarenheter från avregleringen av den inhemska marknaden i USA visar att expansion genom företagsfusioner i syfte att vinna konkurrenskraft via stordriftsfördelar är en mycket osäker strategi.

Jag tycker att det är rimligt att begära att SAS skall visa att den här fusionen är bra för bolaget och för infrastrukturen i Sverige, innan beslut fattas. I morgon skall vi här i kammaren debattera regionalpolitiken. Om vi skall kunna sätta kraft bakom orden att hela Sverige skall leva, är flygförbindelserna naturligtvis en mycket viktig förutsättning. Jag är säker på att kommunikationsministern delar den uppfattningen.

Jag skulle vilja uppmana kommunikationsministern att ta upp överläggningar med SAS om inrikestrafiken i samband med fusionen. Det har stor betydelse, inte minst när det gäller närmandet till EG.

Anf. 81 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det verkar råda en viss begreppsförvirring i den här debatten. Jag sade i mitt svar: "Jag kan inte se att frågan om SAS framtidsplaner har någon relevans för diskussionerna om det svenska flygets infrastruktur." Marianne Andersson använde ordet "infrastruktur", och det är möjligt att jag har missförstått vad hon menade med det. Med infrastruktur menas emellertid i det här sammanhanget de statliga och kommunala flygplatserna. Infrastrukturen utgörs i det här fallet av de fysiska anläggningar som finns på Arlanda och på övriga statliga och kommunala flygplatser.

Men om Marianne Andersson med sin fråga vill veta hur det här påverkar inrikestrafiken, vill jag gärna säga att SAS bildades som ett svar på efterkrigstidens luftfartspolitik. Sverige med åtta miljoner invånare, Danmark med fyra miljoner invånare och Norge med cirka fyra miljoner invånare var för små. Däremot kunde dessa tre länder gå samman och bilda ett gemensamt bolag. Nu har vi åter igen en helt ny luftfartspolitisk karta. Inom EG och det nya EES-området kommer det att ställas helt andra krav på bolagen för att de skall kunna överleva. De tre länder som nu är aktuella utöver de

tre som ingår i den nuvarande SAS-konstellationen är små stater. De har i praktiken samma problem som Sverige, Norge och Danmark. Nu pågår en utvärdering inom bolagen. Man har ännu inte tagit ställning till om man skall gå vidare, vi avvaktar en rapport till ägarkretsen om hur man ser på detta från moderbolagens sida.

Anf. 82 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag beklagar om jag uttryckte mig otydligt, men jag menade naturligtvis också den verksamhet som bedrivs på flygplatserna.

Jag ställde inte frågan med utgångspunkt från om man skall göra en fusion eller inte, vilket kanske också framgick. Min utgångspunkt var vilka konsekvenser en fusion får för flygtrafiken i Sverige. Vi vet att det finns problem. Det har uppstått problem genom den avreglering som har skett och den omvälvning som äger rum. Förbindelserna har försämrats kraftigt. Jag är också medveten om de ekonomiska problem som finns.

Det är oerhört viktigt att vi upprätthåller en bra flygtrafik i det här landet, eftersom vi har långa avstånd inom landet och glest befolkade områden. Vi är oerhört beroende av kommunikationer. Riksdagen har uttalat att staten har ett ansvar för att regionalpolitiskt viktiga men kommersiellt olönsamma linjer skall kunna ha fortsatt flygtrafik i rimlig omfattning. Just i den här fusionsdiskussionen är det angeläget att ta upp en diskussion med SAS om hur man ser på den delen.

Anf. 83 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Marianne Andersson och jag har samma syn på detta. Det är oerhört viktigt att penetrera de frågor som Marianne Andersson tar upp.

Det största hotet mot ett inrikesflyg bedrivet av SAS är givetvis att man får mycket stora förluster även på utrikeslinjerna. Det är för att undvika denna situation som man nu diskuterar olika möjligheter för att åstadkomma en konkurrenskraftig verksamhet internationellt. Om detta allvarligt skulle skada möjligheterna att bedriva en bra inrikestrafik, tror jag att det blir mycket svårt att föra fram en sådan politik i Sverige, Norge och Danmark.

Anf. 84 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Den uppfattningen delar även jag. Det är därför angeläget att man klargör detta i förväg för SAS, Linjeflyg och även de andra flygbolagen. Man har liknande problem i andra länder, även om man där inte har de långa avstånd som vi har i Sverige.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att man tar upp denna fråga i diskussionerna. Det finns 16 utredningsgrupper som nu förbereder denna fusion. De studerar företagsinterna förutsättningar och liknande. Men enligt de uppgifter som jag har fått ser man inte på flygförbindelserna i resp. länder och vilka effekter detta kommer att få. Såvitt jag vet pågår det inte något arbete om detta. Det vore angeläget om regeringen kunde ta ett initiativ och inleda överläggningar eller ta kontakter med SAS om just denna fråga.

Anf. 85 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Till det senare vill jag säga: Den bästa förutsättningen för att SAS skall kunna bedriva en bra inrikestrafik är att vara konkurrenskraftig.

Man måste se till att man har rätt priser och rätt utrustning för den trafik som det här är fråga om.

När det gäller den internationella trafiken är den kritiska frågan om den kan upprätthållas utan förluster, vilket också skulle drabba inrikestrafiken. Jag är övertygad om att dessa frågor kommer att finnas med när man i ägar-kretsen skall diskutera utfallet av de företagsinterna utvärderingarna.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 86 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är givetvis oerhört viktigt att företaget går bra. Men det finns en del frågetecken. Vid samgåendet mellan SAS och Linjeflyg utfästes att allting skulle fungera mycket bra. Man säger nu själv att man egentligen inte klarar av de små linjerna. De är man inte bra på, säger man. Det var sådana linjer som Linjeflyg tidigare trafikerade, och nu utgör de alltså problem.

Jag känner till att trafikintensiteten har minskat och vet att det är ett annat läge. Men det är inte alldeles säkert att en fusion är lösningen. Det är inte något axiom. Det är inte en självklarhet att det är så.

Anf. 87 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är detta som den nu pågående processen skall lämna ett svar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1992/93:645 om förtroendet för Postverket

Anf. 88 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa Postens förtroende och service på landsbygden.

I dag sker stora förändringar av allmänhetens vanor vad beträffar utnyttjandet av posttjänster. Transaktionerna i postkassorna minskade under 1992 med 7 %. Brevvolymerna minskade med knappt 3 % under samma period. Till följd av de sjunkande volymerna i Postens affärer ställs stora krav på Postens förmåga att anpassa sin verksamhet.

Under 1991 genomfördes en översyn av Postens kontorsnät. En arbetsgrupp – Nät 92 – med representanter från bl.a. riksdagen fick detta uppdrag. I 1992 års budgetproposition redovisades resultatet för riksdagen. I kort in- nebar förslaget att det rikstäckande kontorsnätet med sina ca 2 000 service- punkter skall behållas, men att verksamheten på mindre orter skall kunna samordnas med landsbygdsbutiker.

För att garantera en fungerande betalningsservice även i landsbygd köper riksdagen fr.o.m. budgetåret 1992/93 rikstäckande betalnings- och kassaser- vice av Postverket. Därutöver har riksdagen fastställt preciserade krav på Postens service och kvalitet vad avser brev- och paketbefordran samt betal- ningsförmedling.

Regeringen avser att föreslå riksdagen i höst att Posten bolagiseras och att en ny postlag införs. En grundförutsättning och även motiv till förslagen är

att en fortsatt god postservice till rimliga priser för alla oavsett bostadsort bibehålls.

Anf. 89 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det är utmärkt och betryggande att de ca 2 000 servicepunkter som finns i landet skall behållas. Jag hoppas innerligt att det inte innebär en rovdrift med personalen i butikerna, dvs. att de får alltför dåliga villkor för att man på det sättet skall spara pengar.

Det som föranlett min fråga är att det verkar vara så oerhört bråttom med omändringarna. Man talar hela tiden om en bolagisering, något som riksdagen ännu inte slutligt beslutat om. Man har talat om att man skall gå vidare med denna inriktning. Men det är inte förrän det kommit en proposition med ett förslag till en postlag och riksdagen haft möjlighet att diskutera den bolagsordning som skall garantera en god service på landsbygden, osv., som det finns grund för en bolagisering. Nu verkar det som att man är inne på att genomföra en bolagisering innan riksdagsbeslutet är fattat.

En annan sak som bekymrar mig är att man talar om kundorientering. Men det verkar som om det är ett statistiskt mått där man undersöker hur nöjda kunderna är. Vad som är viktigt på landet är att man också samråder med kunderna. Man har t.ex. i Enviken bildat en intresseförening med en arbetsgrupp för Posten. I Tällberg är man mycket mån om att kunna diskutera med Posten om hur framtiden skall se ut.

Jag hoppas att kommunikationsministern delar min uppfattning att det vore mycket bra om man kunde ha en nära kontakt med de närmast berörda människorna på landsbygden när förändringar genomförs.

Anf. 90 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror ärligt talat att det är helt uteslutet att genomföra en bolagisering innan riksdagen har fattat ett beslut om detta. Jag ser att Birgitta Hambraeus i sin fråga säger att det ser ut som att Postverket verkställer bolagiseringen utan att invänta riksdagsbeslutet.

Eventuellt har vi också här att göra med en viss begreppsförvirring. Många tror att bolagisering är någonting som driver fram rationaliseringar. Som jag säger i mitt svar sjunker volymerna helt oavsett en sådan vad avser både kassaservicen och antalet brev. Det är för att framför allt möta utvecklingen av elektroniska befordringssätt som dessa olika rationaliseringsåtgärder måste vidtas, alldeles oavsett bolagiseringen.

Ett annat missförstånd är att bolagisering skulle vara lika med privatisering. Det finns inget samband mellan dessa saker. Jag vill gärna vidimera det Birgitta Hambraeus säger: en dialog är helt nödvändig, inte minst om det skall ske ett samutnyttjande mellan en butik och ett postkontor. Jag tror ärligt talat att det inte är fråga om någon rovdrift. Tvärtom visar utredningen att man på detta sätt kan rädda fler landsbygdsbutiker och fler postkontor än om man håller fast vid de gamla principerna.

Vi skall följa denna utveckling mycket noga, Birgitta Hambraeus. Vi har tummen i ögat på Postverket i detta sammanhang för att se till att servicen inte försämras. Men vi måste samtidigt försöka följa upp den tekniska ut-

veckling som gör att vi alla sitter hemma och betalar våra räkningar med postgiro, använder oss av plastkort mycket mer, att pakteten i större utsträckning skickas från dörr till dörr och att elektroniska meddelanden, såsom telefax, blir alltmer vanliga. Det är detta som är den stora utmaningen, inte vilken associationsform som Posten arbetar under.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 91 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag tycker att det var värdefullt med kommunikationsministerns klarläggande vad gäller bolagiseringen.

Såvitt jag förstår är bolagiseringen motivet till de drastiska och snabba förändringar som Posten nu verkställer lokalt. Det är i var mans mun, och det står i tidningarna. Man talar om att bolagiseringen börjar den 1 januari och att den kräver en mängd olika förändringar.

Bolagiseringen, som alltså ännu inte är beslutad och vars regler riksdagen inte har tagit ställning till, verkar redan vara färdigbeslutad. Man motiverar, som sagt, också impopulära och drastiska förändringar med den. Jag är glad att kommunikationsministern har berättat att så icke är fallet.

Låt mig också fråga om hur de 50 miljoner som riksdagen anslag extra den 28 april kommer att användas för att utöka servicen på landsbygden. Jag nämnde också dem i min fråga.

Anf. 92 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först vill jag slå fast att regeringen avser att i höst föreslå riksdagen att Posten bolagiseras och att en ny postlag införs, precis som sker på teleområdet. Där reglerar vi alla de viktiga saker som Birgitta Hambræus berör i sin fråga.

Jag är medveten om att impopulära åtgärder motiveras med bolagiseringen, men detta är i grunden fel. Dessa vidtas för att vi använder telefax mycket mer och för att volymerna sjunker på olika områden. Vilken associationsform Posten har, om det är ett affärsverk eller ett bolag, har en mycket underordnad betydelse i detta sammanhang.

Hur de 50 miljonerna skall användas vet jag ärligt talat inte. Postverket hade ett mycket gott resultat förra året. Jag minns inte exakt hur stort det var, men det var en bra bit över en miljard. Regeringen hade den uppfattningen att man borde ha klarat detta med 250 miljoner, men trafikutskottet har föreslagit att vi skall plussa på ytterligare 50 miljoner för den här servicen.

Anf. 93 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Det är naturligtvis mycket viktigt att dessa pengar används så att vi just på landsbygden kan få ytterligare trygghet i vår service. Ett postkontor på landsbygden betyder väldigt mycket mer än att breven kommer fram och att man kan gå in och skicka i väg pengar osv. Det har t.ex. att göra med en bygds status. Den statliga servicen med synliga kontor där man märker att detta är en bygd som har en god service är mycket betydelsefull. Jag hoppas att dessa 50 miljoner kommer att kunna användas för att ytterligare stärka servicen på landsbygden.

Jag är tacksam för det ytterligare påpekandet att bolagiseringen inte är

orsak till drastiska nedskärningar. Jag undrar om kommunikationsministern har undersökt en sak. Jag har det intrycket att Posten på landet används i nästan lika hög grad som förut. Det är kanske närmast i städerna som man har börjat svika Posten. Har kommunikationsministern gjort någon sådan undersökning?

Anf. 94 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Dessa nyckeltal framgår av Nät 92-utredningen. Jag har dem inte i huvudet. Det är säkert riktigt som Birgitta Hambraeus påpekar. Därför finns också underlag för att på ett antal ställen arbeta antingen med separata postkontor eller i samverkan med någon glesbygdshandel, som därmed också får ett bättre underlag för att leva vidare och erbjuda glesbygdssinvarna en god service.

Anf. 95 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Låt mig till sist ställa en fråga till kommunikationsministern. Det tas olika initiativ på landet. Man har en intresseförening, bildar arbetsgrupper och försöker att komma med konstruktiva förslag till hur servicen skall kunna förbilligas utan att kontoret försvinner. Är kommunikationsministern beredd att vid något lämpligt tillfälle orientera sig om detta?

Det vore också bra om regeringen i samråd kunde uttrycka hur önskvärt det är att Posten inte enbart tittar på statistiska mätningar i sin kundorientering, utan också är positiv till att samråda med människor som berörs och som har en oerhörd nytta och glädje av att det finns postkontor.

Anf. 96 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag är självfallet beredd att vid lämpligt tillfälle, när jag blir inbjuden på någon resa ut i landet, även titta på samverkan mellan offentliga inrättningar som Posten och privata verksamheter, oavsett om de är kommersiella eller om de har mer ideella inslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:640 om rätten att välja skola

Anf. 97 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Eva Johansson har frågat mig om jag är beredd att uttala att närhetsprincipen skall gälla alla barn, även t.ex. handikappade barn och barn med annat hemspråk.

Låt mig inledningsvis erinra om att regeringen i prop. 1992/93:230 om Valfrihet i skolan slagit fast att det är principiellt viktigt att eftersträva samma regler och rättigheter för barn med funktionshinder som för andra. I de allra flesta fall bör det särskilda stöd som en enskild elev har kunna lämnas i den skola som eleven valt. Skulle detta dock i något fall inte vara möjligt måste kommunen kunna placera eleven vid en skola där sådant stöd kan lämnas. Dessa åsikter ansluter för övrigt helt till vad min företrädare framförde i propositionen om vissa skollagsfrågor m.m. (prop. 1990/91:115).

Jag vill betona att det verkligen är i undantagsfall som en kommun skall kunna åberopa "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" för att inte tillgodose valet av skola.

Mitt svar är därför att närhetsprincipen generellt gäller alla barn, även t.ex. handikappade och barn med annat hemspråk. De undantagsfall som kan inträffa är endast de då kommunen i en viss skola inte kan erbjuda det särskilda stöd som den enligt skollagen är skyldig att erbjuda.

Anf. 98 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Regeringen föreslår ju ett tillägg till den nuvarande skollagen, den lag som säger att en elev har rätt att välja skola med hänsyn till andra elevers berättigade krav om så kort skolväg som möjligt. Det är alltså den enda inskränkningen. Tillägget innebär att kommunerna dessutom kan begränsa valfriheten med hänvisning till ekonomiska och organisatoriska svårigheter. Det stärker alltså kommunens beslutsrätt.

I propositionen vill inte regeringen ange när detta nya undantag skall kunna användas. Såvitt jag vet fungerar den nuvarande lagen bra i det här avseendet. Många har därför ställt sig frågan vad som är motivet till det här tillägget i skollagen. Vilka brister är det som regeringen vill avhjälpa med detta?

Jag är glad över att skolministern nu slår fast att närhetsprincipen skall gälla alla barn, att inte barn med t.ex. allergier hänvisas till en skola i kommunen som städas bättre än andra och att inte invandrarelever skall kunna hänvisas till en speciell skola där det finns resurser för svenska 2 och hemspråksundervisning.

Jag vet också att kommunerna blir alltmer trängda ekonomiskt och att de letar efter varje besparingsmöjlighet. Jag ser riskerna för att det här tillägget kan bli ett slags sorteringsinstrument. Därför måste lagen och förarbetena ge klart besked om vad som menas med betydande kostnader och när dessa undantag skall få tillämpas. Därför återstår frågan om vilka bristerna är i den nuvarande lagen. Det står inte särskilt mycket om motiven för det här tillägget i propositionen.

Anf. 99 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! I propositionen har vi angett att vi inte tycker att vi behöver precisera det. Det är inte därför att vi är ovilliga att göra det, utan därför att vi inser att vi inte kan förutse alla problem. Med utgångspunkt i den departementspromemoria som fanns som underlag för propositionen har vi i olika sammanhang fört diskussioner med företrädare för kommunerna. De uppfattar regeringens krav på kommunerna som allt tuffare. Det är besvärligt att inte längre själv få avgöra var man skall placera elever, och det är besvärligt i största allmänhet.

Vi har velat markera att om det uppstår mycket stora problem skall det finnas möjligheter för en kommun att inte följa elevens och föräldrarnas val. Men vi har gjort så hårda skrivningar att vi inte tror att det skall träda den rättighet som vi vill åstadkomma för när.

Närhetsprincipen är däremot alldeles självklar. Det är orimligt att tränga

ut barn som bor granne med en skola därför att någon annan vill gå där. Det har vi velat försäkra oss om.

Tillägget har väl snarast skett för att tillgodose en del av kommunernas kommentarer. Jag har fullt förtroende för att kommunerna kan göra den prövning som behövs. Jag tror att det finns en stark uppslutning kring att det är elevens val som skall styra placeringen i framtiden.

Anf. 100 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om det. Problemet är att lagtexten, som den nu föreslås bli utformad, stärker kommunernas beslutanderätt i fråga om vissa elever, vilken kan dra med sig stora kostnader, medan valfriheten för de eleverna och deras föräldrar i motsvarande grad minskar. Det här är en liten grupp elever som, om man inte försöker sig på en precisering, kan bli utsatta för kommunernas godtycke.

Även jag tror att det ute i kommunerna finns en god vilja att klara det här, men i dagens läge, när kommunerna är så oerhört hårt trängda, inte minst av beslut som fattas i det här huset, tror jag att det är bra att vi ganska ordentligt slår fast vilka undantag som får göras. Jag är som sagt glad över att skolministern har gjort det i det här svaret, men jag tror att det är bra om det också framgår av lagtexten.

Anf. 101 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Vi har varit angelägna om att bemöta den oro som finns hos föräldrar till handikappade elever och även hos elevernas egna organisationer genom att i propositioner understryka att alla elever skall ha rätt att fritt välja skola men också genom att påpeka att kommunerna bör ta hänsyn till om en elev behöver extra stöd, t.ex. vid val av en fristående skola. Det har framförts synpunkter på att kommunerna ibland inte är beredda att låta det stöd som en handikappad elev är berättigad till följa med, och detta har begränsat valmöjligheterna för den eleven.

Jag tror att vi med de här markeringarna har tydliggjort att avsikten är att så långt som möjligt låta samma regler och samma ansvar gälla alla. Det är min förhoppning att det skall räcka.

Anf. 102 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det statsrådet nu säger kan vi nog vara överens om, men det tas tillbaka i en mening i propositionen, där det står: Skulle detta dock icke vara möjligt, måste kommunen kunna placera eleven vid en skola som har sådana resurser, även mot vårdnadshavarens vilja.

Om nu en sådan resultatenhet som många skolor utgör och som skall gå ihop inte anser sig ha råd att hålla sig med den städning som gör att även allergiska barn kan vara där, är det då skäl nog att hänvisa allergiska barn till en annan skola i kommunen, en skola som städas? Detta är en sådan ekonomisk omständighet som skolorna nu har rätt att fatta beslut om.

Jag är angelägen om att det här skall handla om elevs rätt att välja skola och inte skolans rätt att välja elever. Det är en viktig princip.

Fru talman! Jag tycker att frågan om gränsdragningar är viktig, men detta är väldigt svårt, och det är svårt att förutse vilka problem som kan uppstå. Man kan t.ex. tänka sig att en allergisk elev skulle vilja gå i Spånga gymnasium, där det på grund av vissa linjer finns ganska mycket djur. Skall man då inte kunna säga till eleven att det inte går?

Svar på frågor

Det dyker ibland upp frågeställningar som är svåra. Vi försöker nu markera att vi noga skall följa det som händer. Kan vi precisera oss framöver, får vi självfallet göra det. Jag kan tänka mig situationer då det handlar om mycket grava handikapp och då en viss skola kan tvingas säga att man tyvärr inte har möjlighet att klara av det. Jag tänker då inte på det som vi kan kalla vanligare handikapp, som kräver enklare stöd och hjälp – detta gäller ju i de allra flesta fall – utan jag tänker på gravt handikappade, för vilka det krävs extra utrymmen och kanske t.o.m. speciella lokaler för att undervisningen skall fungera. Sådana elever skall ju också gå i skola.

Jag tycker att vi skall låta kommunerna pröva de här skrivningarna, och sedan får vi följa upp resultatet. Jag tror att frågan om gränsdragningar löser sig i den praktiska verkligheten.

Anf. 104 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Också jag hoppas att det här skall vara undantagsfall. Det finns ju andra beslut som har trätts på kommunerna uppifrån, beslut som är vida mycket mer resurskrävande för dem och som ingriper mycket mer i deras organisation och självbestämmanderätt än en sådan här tydligare uttalad rätt för även handikappade elever att få välja skola.

Jag får väl ta skolministerns halva löfte om en framtida precisering som ett steg på vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.24 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

17 § Svar på fråga 1992/93:628 om EG-anpassningen av lagstiftningen

Anf. 105 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Birgitta Hambraeus har ställt följande fråga till mig:

Hur undersöker regeringen på vilket sätt EG-länderna själva rättar sig ef-

ter beslutade förordningar och hur långt har de kommit i förverkligandet av EG:s direktiv?

En av kommissionens tre huvuduppgifter är att övervaka att EG:s regler efterlevs av medlemsländerna. Detta sker bl.a. genom att kommissionen för en kontinuerlig dialog med medlemsstaterna inför ett direktivs införande och införlivande. Vidare föreskrivs det i många rättsakter att länderna har en rapporteringsskyldighet till kommissionen. Vad avser genomförandet av den inre marknaden har en mycket noggrann bevakning skett inom EG. För svensk del har Kommerskollegium i uppdrag att varje halvår ge en lägesrapport om "EG:s Vitbok om den inre marknaden", där uppgifter om införlivandeläget kan utläsas.

I årsrapporten om tillämpningen inom EG – "Annual Report to the European Parliament on Commission monitoring of the application of Community Law" – kan de uppgifter som Birgitta Hambraeus efterlyser också inhämtas.

Den svenska regeringen får också kontinuerlig rapportering i dessa frågor från den svenska EG-delegationen i Bryssel.

När det gäller införlivande av t.ex. direktiv i den nationella rättsordningen varierar förhållandena i EG. Det är väl känt att vissa medlemsländer är snabbare än andra. Vi i Sverige har en tradition att på bästa sätt uppfylla våra internationella förpliktelser, och vi betraktar det som något självklart. Det gäller både våra internationella förpliktelser i allmänhet och våra nuvarande och kommande i relation med EG. Som ett litet land har vi också ett utomordentligt stort intresse av att det internationella rättssystemet fungerar väl.

Vad gäller det exempel som Birgitta Hambraeus tog upp är det säkert så att alla EG-länder inte rapporterar klanderfritt, men det är inte något exempel som Sverige avser följa. Däremot skall vi naturligtvis verka för att regler som vi själva anser otympliga ändras. Det gör vi bäst som medlemmar i EG.

Anf. 106 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka Ulf Dinkelspiel för svaret på min fråga.

Vi skall alltså verka för att regler som vi själva anser otympliga ändras, och det gör vi bäst i egenskap av medlemmar i EG. Självfallet är vi inte, så länge vi inte är medlemmar i EG, skyldiga att följa EG:s regler.

EES-avtalet innebär alltså att vi införlivar vissa förordningar. Jag har särskilt tagit fasta på en förordning som jag anser vara högst anmärkningsvärd. Riksdagen har ju i samband med sitt beslut för ett antal månader sedan uttryckt önskemål om att man skall se till att informationskraven inte blir irrelevanta. Kostnaderna måste ställas mot nyttan osv.

Det råder en viss förvirring när det gäller vår frihet i detta avseende. När jag läste vad som i detta sammanhang krävs av våra trafikföretag undrade jag om det verkligen behövs ett införlivande här. En förordning skall ju införlivas också enligt EES. Men vad vi införlivar är följande. Det handlar alltså om ett nytt sätt att lagstifta. Lagen innehåller med andra ord en blankett, där det krävs en rapportering om framkörning av okopplade lok före eller efter faktisk användning på person- eller godståg.

Vidare krävs det en oerhörd detaljeringsgrad när det gäller t.ex. tre- eller tvåaxlade dragfordon med en-, två- eller treaxlade eller övriga typer av på-

hängsvagnar, som skall där så är lämpligt underindelas i typkategori enligt axlarnas antal, placering osv.

Vad hade hänt om vi bara hade avvaktat med att införa denna förordning? Görs sådana överväganden? Det har ju tagit väldigt lång tid med den här förordningen. Kan man inte dröja med den? Kanske är den rent av obsolet.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 107 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! För det första vill jag göra en liten korrigerig. Vi kan mycket väl just som medlemmar av EES vara bundna av ett direktiv och en förordning trots att vi inte är medlemmar av EG. Vad jag vill säga med detta är att vi i EES har begränsade möjligheter att påverka utformningen av de här reglerna. Reglerna blir betydligt bättre när vi blir medlemmar av EG.

När det gäller den här nämnda speciella bestämmelsen vill jag säga att det i praktiken ofta visar sig att tillämpningsbestämmelser o.d. – ibland gäller det också grundtexterna – är oklara i sin utformning. Det är inget specifikt internationellt, utan ibland gäller det faktiskt också svenska bestämmelser. Det kan visa sig att det i praktiken är svårt att tillämpa bestämmelserna på ett bra sätt. Om också EG-länderna själva i praktiken har haft problem kan man föranstalta ändringar av förordningen.

För det andra finns möjligheten att föra upp en sådan här fråga exempelvis i samband med EES-samarbetet när detta kommer till stånd. På så sätt kan man försöka åstadkomma de förändringar som krävs.

För det tredje är vi, så länge EES-avtalet inte har trätt i kraft, naturligtvis inte bundna av de här bestämmelserna. Det ger oss alltså en viss frihet om vi skulle se att det finns praktiska svårigheter i fråga om tillämpningen.

I det här konkreta fallet kan jag säga att jag inte tidigare gjort uppmärksamhet på nämnda svårigheter. Men om det skulle visa sig att svenska företag drabbas hårdare än andra finns det all anledning att se över bestämmelserna.

Anf. 108 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Det är snarast ett förhållningssätt som jag här är ute efter. Många förordningar har ju antagits under årens lopp – förordningar som ingår i "l'acquis communautaire", som är obsoleta och alltså inte längre praktiserar. I det läget är det väl ändå väldigt viktigt att regeringen – även om vi antar EES-avtalet och alltså säger att vi kommer att leva enligt de förordningar som gäller i sammanhanget – verkligen undersöker detta och tar reda på om det handlar om en förordning som tillämpas. Här verkar det ha gått slentrianmässigt till.

Regeringen säger faktiskt att detta kommer att innebära ordentliga kostnader och att det därför är nödvändigt att lagfästa. Men såvitt jag förstår har man inte undersökt hur detta relateras till de blanketter som nu används här i Sverige osv. Det sägs inte något om hur övergången skall gå till. En så här slarvig lagstiftning är verkligen till skada för vårt land. Jag vill gärna ha en kommentar här från Ulf Dinkelspiel.

När det gäller detta med ett förhållningssätt till alla förordningar vill jag således fråga om det inte är lämpligt att först faktiskt undersöka om det är fråga om en förordning som tillämpas.

Anf. 109 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att vi, i den mån information finns tillgänglig för oss när vi inför nya bestämmelser, söker skaffa oss en bild av hur bestämmelserna i praktiken har tillämpats i EG:s medlemsländer.

Om det visar sig – som Birgitta Hambraeus säger – att vissa bestämmelser är obsoleta på grund av utvecklingen inom EG är det enligt min mening en självklarhet från svensk synpunkt att erforderliga ändringar vidtas så länge dessa står i överensstämmelse med underliggande traktat.

Dessutom kan jag försäkra Birgitta Hambraeus – och jag tror att vi är helt eniga på denna punkt – om att vi från svensk sida kommer att vända oss både mot en alltför stor detaljreglering och mot en byråkratisering som i allmänhet inte gagnar syftet.

Anf. 110 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Skall jag alltså tolka Ulf Dinkelspiel så, att regeringen, när det gäller det här speciella fallet med en detaljreglerad redovisning från trafikföretagens sida i form av blanketter som är lagfästa, ordentligt har undersökt det hela och funnit att det gäller något som vi måste ta över – dvs. att det handlar om en förordning som tillämpas, som alltså är aktuell och som vi skall ålägga svenska trafikföretag att följa?

Har alltså en ordentlig undersökning gjorts innan den särskilda propositionen i detta sammanhang förelades riksdagen?

Anf. 111 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag kan försäkra att framläggandet av propositionen föregicks, vilket i regel sker med våra propositioner, av ett ordentligt förberedelsearbete. Därmed vill jag inte säga att man inte kan ha förbisett någon faktor.

Nu har Birgitta Hambraeus uppmärksammat oss på detta. Och jag har inte fått information om svårigheter från annat håll. Men i ljuset av detta skall vi göra en granskning. Om vi finner att bestämmelserna icke tillämpas i andra länder, att de skapar svårigheter här hemma och att det är förenligt med våra internationella åtaganden att göra förändringar i bestämmelserna, då kan jag inte se varför vi inte skulle göra det.

Anf. 112 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag är mycket tacksam för det svaret. Jag vill till protokollet bara anföra att det gäller proposition 1992/93:107, och riksdagen har fattat ett beslut med anledning av trafikutskottets betänkande 1992/93:TU9, vilket justerades den 26 november 1992.

Ännu så länge har ju inte EES-avtalet trätt i kraft. Såvitt jag förstår är detta därför inte något som trafikföretagen har uppmärksammat. Det finns därför alltså tillfälle att dra tillbaka denna egendomliga proposition som även trafikutskottet, såvitt jag förstår, svalde med en viss tvekan.

Anf. 113 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det avgörande är naturligtvis om detta av dem som närmast berörs av bestämmelserna bedöms skapa svårigheter. Om det skulle vara på

det sättet och om det skulle visa sig att det är förenligt med våra internationella åtaganden att göra förändringar, kan jag inte se annat än att det finns all anledning att gå vidare på den vägen. Jag skall anmäla detta till den närmast berörde ministern. Men detta är min grundläggande inställning i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

18 § Svar på fråga 1992/93:629 om bevakning av EG:s kommittéer

Anf. 114 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Birgitta Hambraeus har under rubriken "kostnader för EG-anpassningen" ställt en fråga om hur mycket det kostar att skicka tjänstemän till arbetsgrupper och kommittéer inom Gemenskapens beslutssystem.

Det är riktigt som Birgitta Hambraeus säger att det inom EG finns en rik flora av arbetsgrupper och kommittéer. Arbetsgrupperna medverkar i utformningen av EG:s regler. Kommittéerna bistår kommissionen i tillämpningen av regelverket. Såväl arbetsgrupper som kommittéer är centrala i Gemenskapens beslutsmaskineri, och det arbete som utförs där är av största betydelse för EG:s funktion.

Det finns drygt 130 arbetsgrupper under ministerrådet. De har till uppgift att bereda de beslut som fattas och de direktiv och förordningar som antas i rådet.

Tillämpningen och genomförandet av de lagar och regler ministerrådet beslutar är i stor omfattning delegerad till kommissionen. I de fall ministerrådet vill ha ett större inflytande över tillämpningen upprättas kommittéer, vilkas uppgift är att assistera kommissionen i dess arbete. Det totala antalet kommittéer kan uppskattas till ett tusental. Aktivitet och mötesfrekvens i de olika kommittéerna varierar avsevärt. Den bedömning som i dag kan göras är att i stort sett alla kommittéer som sammanträder regelbundet kräver kontinuerlig bevakning.

Deltagarna i arbetsgrupper och kommittéer är nationella tjänstemän, i vissa fall från huvudstäderna, i andra från medlemsländernas permanenta representationer i Bryssel, samt tjänstemän från kommissionen. Beträffande Danmark bevakas flertalet möten av den danska delegationen i Bryssel. Detta för att nämna ett exempel.

Inflytandet i beslutsprocessen är ett av huvudmotiven för ett svenskt medlemskap i EG. En väsentlig del av detta uppnås just genom inflytande i utformning och tillämpning av regler och bestämmelser genom fullvärdigt deltagande i arbetsgrupps- och kommittéarbetet, vilket givetvis är av största intresse för svensk del.

Deltagande i EG:s olika arbetsgrupper och kommittéer kommer att leda till merkostnader för svensk del. Mot detta står såväl samhällsekonomiska vinster av integrationen som att kostnader för deltagande i EFTA- och EES-samarbetet bortfaller.

Vissa arbetsgrupper och kommittéer kommer att bevakas från vår delegation i Bryssel, medan andra kräver deltagande från regeringskansli och myn-

digheter. Vår delegation i Bryssel kommer att förstärkas som en följd av ett medlemskap. En stor del av denna förstärkning hänför sig till bevakning av arbetsgrupper och kommittéer. Vidare tillkommer merkostnader för resor, vilket skall ställas mot att behovet av andra resor bortfaller.

Kostnader för tillresande tjänstemän i kommittéarbetet täcks av gemenskapsbudgeten och belastar inte den svenska statsbudgeten. En andel av det svenska bruttobidraget kommer givetvis att användas till detta ändamål, men bidragets storlek är i princip givet och påverkas inte av omfattningen av det svenska deltagandet i kommittéarbetet.

Av allt detta följer att det är svårt att uppskatta de sammanlagda merkostnaderna, och några exakta beräkningar av detta har inte gjorts. Ett rikt- märkte kan vara något eller några tiotals miljoner kronor. I gengäld får vi – och detta är ju i sammanhanget det avgörande – helt andra möjligheter än nu att påverka ett europeiskt regelverk som vi i vår tur är mycket beroende av, vare sig vi är medlemmar i EG eller inte. Samarbetet inom EG torde dock över huvud taget inte ha kommit till stånd om inte vinsterna vida hade överstigit kostnaderna.

En avslutande reflexion jag vill göra är att de kostnader vi kommer att bära som EG-medlemmar, inte minst för de resor som blir aktuella, måste ställas mot den förmodligen mycket omfattande handelspolitiska resediplomati som vi skulle få ägna oss åt i en situation där vi befann oss utanför EG. Det är någonting vi lever med redan i dag, eftersom vi bär kostnaderna för svenska experter som på olika områden måste följa utvecklingen inom EG på plats utan att vi i motsvarande mån har något nämnvärt inflytande på denna utveckling.

Anf. 115 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka Ulf Dinkelspiel för svaret på min fråga. Jag tycker att det är mycket värdefullt att det var så utförligt. Jag tycker nämligen att det fortfarande råder en viss oklarhet om hur beslutsprocessen går till, att ministerrådet också arbetar med många undergrupper och att strängt taget mycket få beslut fattas av ministerrådet – besluten är i själva verket redan i praktiken fattade i undergrupperna, och bara några få återstår för ministrarna att fatta beslut om. Över huvud taget är det viktigt att vi lär oss hur beslutsprocessen går till.

Riksdagens revisorer sade för något år sedan i en skrivelse till riksdagen att vi måste diskutera hur vi skall kunna medverka i alla de tusentals grupperna, om det är möjligt för oss att medverka i alla. Detta är en reflexion som man kan göra. Ulf Dinkelspiel har alltså berättat att detta kommer att tackas från ambassaden, vilket kan vara värdefullt att höra.

Jag skall ta upp det som enligt min mening är bekymmersamt i detta sammanhang. Vi har nyss diskuterat ett exempel på en förordning som visserligen fanns färdig men som blir oerhört konstig när den skall införas i svensk lag. Redan nu har en ny lagstiftningsprocess börjat ta form i Sverige. Myn- digheternas tjänstemän är mycket bekymrade. Det händer att de på sitt bord får en diger lunta med tusentals sidor av svårbegriplig text som de skall över- föra till svensk lagtext. Vi i Sverige är ju vana vid att ha utredningar, att ha remissinstanser och att tjänstemännen finns med på alla nivåer och kan följa

hela arbetet. Nu skall vi alltså snabbt ta över många lagar. Detta är ett bekymmer i sig. Om Sverige skulle bli medlem i EG, innebär det alltså att tjänstemännen skall vara med och bevaka allt detta och ha en möjlighet att påverka, men vi har inte de svenska remissinstanserna i vanlig ordning, utan det hela sker i slutna rum i EG och blir mycket annorlunda.

Detta är alltså exempel på det som lagrådet kallade för en ny rättsordning som införs i vårt land och som är mycket bekymmersam.

Anf. 116 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag är mycket glad över att Birgitta Hambraeus pekade på att det är fråga om en utdragen beslutsprocess. Men jag kan inte riktigt följa logiken i hennes resonemang om det som följer av detta. Det tar nämligen ofta säg ett å två år från det att ett förslag kommer fram till dess att beslut fattas. Dessutom konsulterar kommissionen i allmänhet experter från medlemsländerna innan den lägger fram ett förslag. Detta gör att vi kommer in i ett mycket grundligare förfarande, som dessutom är mycket öppet, eftersom förslagen läggs på bordet och är offentliga. Detta gör att våra åkare på ett tidigt stadium, som i detta fall, kan konsultera dessa bestämmelser och ge våra experter och sedan våra regeringsrepresentanter synpunkter på hur dessa bestämmelser skall utformas.

Jag tycker att det exempel som Birgitta Hambraeus tar upp är ett alldeles utmärkt exempel på olägenheterna av att stå utanför EG och inte ha varit med att utforma bestämmelserna. Denna bestämmelse, vilken kan gälla även alla andra bestämmelser, har nämligen tillkommit utan att vi har varit med i beslutsprocessen. Våra åkare har inte kunnat vara med, våra experter i olika departement och myndigheter har inte kunnat vara med, och vi har inte kunnat gå ut med ett remissförfarande eller genom ett muntligt förfarande eller på annat sätt kunnat höra andras synpunkter. Då hade med all sannolikhet dessa bestämmelser, i den mån de är besvärliga, icke utformats på ett sådant sätt att de hade varit besvärliga för de svenska åkarna.

Jag kan hålla med Birgitta Hambraeus om att det är ett problem att från en dag till en annan överta ett mycket stort regelverk. Från den synpunkten beklagar jag att Sverige inte blev medlem i EG tidigare. Då hade vi kunnat vara med och utarbeta även de här bestämmelserna. Nu startar vi från det här utgångsläget och söker vara med så mycket vi kan i EES. Vid medlemskap blir det ännu lättare.

Anf. 117 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag vill ta min fråga nu, så att jag inte glömmer bort den. Det som Ulf Dinkelspiel säger är mycket intressant, att kostnaderna för tillresande tjänstemän i kommittéarbetet täcks av gemenskapsbudgeten och inte belastar den svenska statsbudgeten. Får man tolka det som att det är fritt fram att skicka hur många tjänstemän som helst, och bara skicka räkningen, eller gäller det ett begränsat antal tjänstemän? Det här var en nyhet för mig. Jag är intresserad av att få den litet utvecklad.

Sedan säger statsrådet att det vore mycket bättre att vara med, för då blir det inga överraskningar i efterhand. Det värsta som håller på att hända är att vi måste ta över en mängd saker som vi inte har deltagit i beslutsfattandet

om. Men det finns också en annan väg. Man kan fortsätta med ett eget lagstiftningsarbete. Man kan lyssna på vad som finns i andra länder, men de lagar som skall gälla i vårt eget land utformar man i vårt land. Man binder sig alltså inte för en lagstiftningsprocess som är oerhört svår att övervaka och där det blir väldigt chansartat vilka som i själva verket kan vara med och påverka.

Anf. 118 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag vill bekräfta att det är EG som betalar kommittéarbetet. Jag kan inte säga det på rak arm, men jag utgår från att man har begränsningar, på samma sätt som vi har det beträffande vårt eget deltagande.

När det gäller de synpunkter Birgitta Hambraeus har på fördelar och nackdelar med att stå utanför har jag även här litet svårt att följa resonemanget. På alla de områden där det är av svenskt intresse att åstadkomma en harmonisering måste vi, för att kunna delta i arbetet på en annan marknad, för att vi skall kunna konkurrera på likvärdiga villkor, söka utforma våra bestämmelser på ett ensartat sätt. Där är vi helt utanför processen när de här bestämmelserna utarbetas, medan vi i slutänden ändå tvingas till följsamhet. Detta för att vi inte skall komma i sämre konkurrensläge.

Anf. 119 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Statsrådet vet mycket väl att EFTA-länderna redan nu är med på lika villkor t.ex. i standardiseringskommissioner och utarbetar de gemensamma regler som skall gälla.

Vi slipper binda oss för olika former av lagar som kanske inte alls passar hos oss, om vi inte lovar att göra det genom EES-avtalet eller genom att bli medlemmar i en union. Där kan vi alltså tvingas att lyda bestämmelser som vi har försökt att påverka, men som blir helt annorlunda än de bestämmelser som vi i själva verket skulle vilja ha och som inte passar i vårt land.

Vi har möjlighet till frihandel. Vi har genom vårt avtal möjligheter att sluta avtal. Jag tycker att det är bra att vi studerar hur man lagstiftar och att vi följer de lagar som är bättre där nere. Men vi skall hela tiden ha möjligheten att själva utforma de lagar som vi själva önskar. Det skall vara ett fritt land som samarbetar med EG i stället för en delstat i en union.

Anf. 120 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är bl.a. erfarenheterna av standardiseringsarbetet – där om jag inte misstar mig en del beslut fattas med majoritet, men det är jag inte säker på – som har gjort att vi har sagt oss att det är ett svenskt intresse att delta i ett brett internationellt samarbete, bl.a. på harmoniseringsområdet.

Jag håller helt med Birgitta Hambraeus om att i den bästa av världar skulle vi delta fullt ut och utforma alla bestämmelser och sedan säga: Vi gör precis som vi vill. Men det är inte det alternativet man står inför. Antingen är man med i ett internationellt samarbete som EG:s och tar de olägenheter som följer med de fördelar som är förenade med samarbetet eller också väljer man att stå utanför och isolera sig. Det gäller EFTA, det gäller OECD, det

gäller GATT och det gäller allt internationellt samarbete. Det gäller också FN, där vissa beslut i säkerhetsrådet blir tillämpliga även för vår egen del.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 121 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Vi är redan med och samarbetar i alla de organisationer som statsrådet räknade upp. Det som skiljer ett medlemskap, och även EES-avtalet, från detta är att vi går in i ett tvingande överstatligt samarbete. Jag vet att EES inte är överstatligt, men vi lovar ändå att följa en mängd olika lagar som vi ännu inte vet konsekvenserna av. Det är detta som är skillnaden mot allt annat internationellt arbete som vi deltar i. Det har faktiskt gått mycket bra hittills. Sverige är ett av världens öppnaste länder när det gäller samarbete med hela världen, även med EG och inom EFTA. Det finns all anledning att fortsätta på den vägen och att utveckla vår internationalism.

Anf. 122 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är i denna grundfråga som Birgitta Hambræus och jag har skilda uppfattningar. Det är med mitt sätt att se ett svenskt intresse att gå vidare på den väg vi har slagit in på, den internationella vägen, i insikt om att allt fler frågor måste lösas i ett brett internationellt samarbete. Det är den slutsats som ursprungligen sex medlemsländer, nu tolv medlemsländer, representerande nio av tio västeuropeer, har kommit fram till. Det är den slutsats som inte bara jag själv, utan den svenska regeringen och en dominerande del av den svenska riksdagen har dragit.

Med Birgitta Hambræus synsätt kommer man naturligtvis till en annan slutsats när det gäller harmoniseringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1992/93:576 om ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i kommunerna

Anf. 123 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Sylvia Lindgren har frågat arbetsmarknadsministern om han ämnar vidta några åtgärder för att stimulera en ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i kommunerna i stället för att sänka statsbidragen.

Frågan har överlämnats till mig.

Som Sylvia Lindgren säkert har noterat innehåller den kompletteringsproposition som regeringen lade fram för knappt två veckor sedan inga förslag om sänkta statsbidrag för vare sig kommuner eller landsting. Tvärtom föreslår regeringen, i syfte att begränsa det kommunala skatteuttaget och underlätta en anpassning av den kommunala verksamheten när den ekonomiska situationen snabbt försämras, att kommuner och landsting som en engångsåtgärd för år 1994 får behålla vissa skattemedel. Sammantaget rör det sig om över 4 miljarder kronor som annars enligt finansieringsprincipen skulle ha förts över till staten. Beloppet motsvarar intäkterna från det ökade skatteunderlag som beror av det sänkta grundavdraget. Som villkor för att få del av

dessa medel gäller enligt förslaget för varje enskild kommun och varje enskilt landsting att skattesatsen inte höjs för år 1994.

Till detta skall läggas alla de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som har mer eller mindre direkt inverkan på kommunernas ekonomiska situation och som inte minst innebär en avlastning beträffande kommunernas socialbidragskostnader. Dit hör t.ex. den kraftiga ökningen av arbetslivsutveckling som motverkar utförsäkring från arbetslöshetskassan. Till de senaste för kommunerna viktigare satsningarna hör också förslaget i kompletteringspropositionen om 89 000 extra utbildningsplatser och det ROT-program som riksdagen tidigare har ställt sig bakom. Det sistnämnda innebär bl.a. att 800 miljoner kronor har anvisats till reparation och underhåll av bl.a. vissa kommunala fastigheter.

Vad gäller det nya statsbidragssystemet för kommuner så kan uppgiften om att Stockholms stad på grund av statliga beslut skulle ha förlorat 2,7 miljarder kronor av sina inkomster för år 1993 inte vara riktig. Jag saknar dock underlag för att gå in i en diskussion om detta. Däremot innebär regeringens förslag om en "frysning" år 1994 av 1993 års övergångsregler en förbättring för t.ex. Stockholms stad med över 200 miljoner kronor jämfört med tidigare beslutade regler.

Slutligen vill jag framhålla att det är regeringens uppfattning att de nya arbetstillfällena i första hand bör tillkomma i den privata sektorn, snarare än i den kommunala sektorn. Därom har – i varje fall till nu – rätt bred enighet.

Anf. 124 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag tackar finansministern så mycket för svaret. Frågan var ställd till arbetsmarknadsministern, och det var den med anledning av att jag tycker att det finns en Moment 22-effekt mellan dagens utformning av statsbidragen och kommunernas förutsättningar och möjligheter att skapa fler arbetstillfällen.

Effekterna av dagens system är att när vi ökar förvärvsintäkterna, alltså får fler jobb, sjunker statsbidragen.

Det här kan medföra att det inte finns några som helst incitament för att just öka verksamheterna. Däremot lönar det sig att lägga ner barnomsorg, fritidsverksamhet etc., Anne Wibbe! Jag tycker att det här är fel. Jag tycker dessutom att ett sådant här system skapar klara kvinnofällor. En utbyggd och bra barnomsorg måste ge möjligheter för alla att arbeta.

Jag är också orolig för utvecklingen för inte minst de s.k. kvinnojobben, och det är också därför som jag också är mycket intresserad av att höra Börje Hörnlunds uppfattning om saken. Börje Hörnlund måste känna till alla de varsel som i dag finns lagda inom den s.k. gemensamma sektorn.

I kompletteringspropositionen föreslår regeringen att 35 miljarder kronor skall sparas på att växla ned ökningen av den offentliga konsumtionen, främst den kommunala, från 2 % till 0 % tillväxt. Men problemet är ju att den kommunala verksamheten inte växer med 2 % utan krymper, och det har den gjort flera år i rad med växande arbetslöshet som följd.

Anf. 125 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Låt mig först kommentera det som sades sist, nämligen att de 35 miljarderna skulle utgöra något slags luftbesparing när det gäller att begränsa utgifterna för den offentliga konsumtionen.

Jag vill för det första säga att det är ungefär 25 miljarder som berör kommuner och landsting och 10 miljarder som berör staten.

Om man för det andra ingenting gör utan avstår från denna typ av insatser som kommer att krävas för att fullfölja denna besparingspost, kommer krafter i kommuner och landsting, inte minst befolkningens ålderssammansättning och tekniska framsteg inom sjukvården, att medföra att de kommunala utgifterna stiger och att de kommunala underskotten kraftigt ökar. Därmed ökar också de totala offentliga underskotten.

De insatser som kommer att krävas för att man inte skall få sådana stora underskott är mycket stora, och att beskriva detta som luftbesparingar är en ganska stor förolämpning mot de kommunpolitiker som kommer att ha en mycket stor arbetsuppgift framöver i att klara den produktivitetsökning som krävs för att man skall kunna ge en bra service med mindre pengar.

Frågan om statsbidragsreglernas utformning och intresset av att öka det egna skatteunderlaget med en bra och hög förvärvsverksamhet även för kvinnor diskuterade Sylvia Lindgren och jag så sent som för två veckor sedan. Såvitt jag då tyckte mig kunna märka är vi helt överens om att detta är viktigt.

Slutligen tycker jag mig märka att Sylvia Lindgren ibland resonerar som om kommunernas främsta uppgift är att skapa jobb. Jag tycker att deras främsta uppgift är att skapa en mycket väl fungerande service för medborgarna.

Anf. 126 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Självfallet är det oerhört viktigt för kommunerna att skapa en väl fungerande service, men till det behövs det människor. I varje fall hör jag dagligen från mitt bostadsområde, från de kommun- och landstingspolitiker som jag har kontakt med och inte minst från sjukvårdspersonal hur man i dag går på knäna. Man har rationaliserat och effektiviserat, men det finns smärtgränser för hur mycket längre som man kan nå i de avseendena.

Jag är orolig och jag reagerar över, att när vi ökar förvärvsintäkterna i kommunerna, sjunker statsbidragen. Detta får negativa konsekvenser och leder till stora samhällsförluster. Så blir fallet när barnomsorg, vård och omvårdnad inte fungerar.

Anne Wibble refererade också till den debatt som vi förde här den 23 april. Då sade Anne Wibble bl.a. "att det är viktigt att ha regler som också ger kommunerna motiv att tillgodose samhällets legitima krav på att det även för den del av befolkningen som råkar vara kvinnor finns möjlighet att förvärvsarbeta". Jag tycker att det var ett mycket bra uttalande, och det är också därför som jag är så noga med incitamenten till kommunerna för att skapa arbetstillfällen.

Anf. 127 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Den ärade talaren måste se när den röda lampan lyser. Då är talartiden slut.

Anf. 128 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Vad gäller det som sades i den första delen av Sylvia Lindgrens inlägg har jag en annan uppfattning. Det andades ett slags uppgivenhet, att det inte går att förändra och förnya mera i den kommunala verksamheten. Jag tror att detta är helt fel. Jag tycker att verkligheten visar att kommunpolitikerna är bra mycket mer optimistiska, framsynta och förändringsvilliga än vad Sylvia Lindgren ger uttryck för.

I den senare delen var inlägget ett instämmande i vad jag sagt tidigare, och jag är självfallet glad för att få denna uppslutning kring vikten av att ha sådana statsbidragsregler att det lönar sig för kvinnor att förvärvsarbeta. Det är en oerhört viktig princip för regeringens arbete.

Anf. 129 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag tycker att det som sker inom arbetsmarknadspolitiken är mycket oroväckande, inte minst på kvinnosidan. Situationen i vårt samhälle är sådan att det skulle behövas mera av omvårdnad och omsorg, men här går man nu ut med storsläggan och varslar i stort sett i varenda kommun över hela landet. Därför tyckte jag att det var mycket viktigt att till arbetsmarknadsministern få ställa följande fråga: Vad tänker man göra åt detta? Skall vi lösa saker och ting bara med garantipensioner o.d. och därmed kasta ut de medelålders kvinnorna, inte minst från den offentliga sektorn? Är det rätt politik?

Anf. 130 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag skall inte upprepa mitt ursprungliga svar, som naturligtvis är väl avstämt med arbetsmarknadsministern. Där refereras till de 4 miljarder kronor som behövs som en engångsåtgärd för att vi inte skall behöva gå alltför snabbt fram i en svår situation. Där refereras också till en stor mängd av de förslag som arbetsmarknadsministern lade på riksdagens bord för två veckor sedan och som i hög grad avhjälpser den kommunala situationen och underlättar för väldigt många enskilda människor att hantera en svår arbetsmarknadssituation. De får något vettigt att göra och kan i många fall bättra på sin utbildning, så att de blir bättre rustade att ta de jobb som kommer fram.

Anf. 131 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag är tacksam för att Anne Wibble har besvarat denna fråga, även om jag är besviken över att inte Börje Hörnlund har fått göra det. Frågan löd: "Ämnar arbetsmarknadsministern att vidtaga några åtgärder för att stimulera en ökad tillväxt i kommunerna och fler arbetstillfällen – i stället för att straffa dem genom sänkta statsbidrag?"

Det som jag återopade i min fråga var att de kommuner som skapar fler arbetstillfällen och som ordnar mer inom barnomsorg o.d. får sänkningar av statsbidragen. Jag undrade hur detta går ihop.

Jag är alltså ledsen över att inte Börje Hörnlund har svarat på min fråga. Man har i svaret i stället vänt på den och hänvisar till att kompletteringspositionen inte innehåller några försämringar av statsbidragen. Det var faktiskt inte det som jag avsåg med min fråga.

Anf. 132 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Låt mig då avslutningsvis bara säga att frågan möjligen missuppfattades. Men om det var det senare som Sylvia Lindgren avsåg, handlade det om statsbidragsreglernas konstruktion, och även då är det mitt ämnesområde. Det var alltså naturligt att jag besvarade frågan. Detta berördes också i den debatt som fördes den 23 april, och vi får säkerligen anledning att återkomma till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:104

4 maj 1993

Svar på frågor

20 § Svar på fråga 1992/93:608 om möjligheten för gravida och föräldralediga kvinnor att återanställas

Anf. 133 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Inger Lundberg har frågat civilminister Inger Davidsson om vilka åtgärder hon är beredd att vidta för att gravida och föräldralediga kvinnor inte skall diskrimineras i samband med omstruktureringen inom den offentliga sektorn.

Arbetet inom regeringen är numera så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Inger Lundberg är oroad över vissa tidningsuppgifter om att gravida kvinnor och sådana som varit föräldralediga nekats återanställning i samband med omstruktureringar. Vid t.ex. privatiseringar av offentlig verksamhet påstås de nya arbetsgivarna i flera fall ha valt bort sådana kvinnor, eftersom de inte omedelbart har kunnat stå till arbetsgivarens förfogande.

Jag tycker att den fråga som Inger Lundberg tar upp, nämligen hur kvinnors kompetens och arbetskraft tas till vara på arbetsmarknaden, är viktig och angelägen. Däremot har jag inte kunnat verifiera just de tidningsuppgifter som Inger Lundberg refererar till. Jag tror också att frågan måste ses i ett litet större sammanhang; det gäller inte endast omstruktureringar och privatiseringar av den offentliga sektorn. Tyvärr finns det fortfarande situationer på arbetsmarknaden där kvinnor riskerar att diskrimineras jämfört med män. Dit hör händelser under längre frånvaroperioder på grund av graviditet och föräldraledighet, men inte bara inom offentliga verksamheter utan också vid förändringar i privata företag, t.ex. fusioner, uppköp och omstruktureringar. Det är i allmänhet lättare för en anställd att bevaka sina rättigheter och se till att inte glömmas bort i sådana processer om man själv är närvarande.

Inom Socialdepartementet har en rapport utarbetats över alternativa verksamhetsformer inom vård och omsorg (Ds 1992:108). I fråga om anställningstrygghet vid avknoppningar konstateras att lagen (1982:80) om anställningsskydd tolkas på olika sätt inom olika kommuner och landsting med avseende på företrädesrätt till återanställning. Inga fall har gått till domstol när det gäller huruvida företrädesrätten gäller också mot ny huvudman efter det att en kommun avknoppat en verksamhet. Däremot finns det domar i arbetsdomstolen där företrädesrätten gällt efter t.ex. övertagandeavtal eller motsvarande mellan privata företag. I rapporten konstateras också att det finns

möjligheter att avtala bort företrädesrätten. Detta kan ske genom att kommunen, entreprenören och den fackliga eller de fackliga parterna sluter en överenskommelse som innebär att 25–27 §§ LAS inte skall gälla vid övergången av verksamheten. I vissa fall krävs också medgivande från den enskilde arbetstagaren.

Vid tillsättning av statliga tjänster skall enligt grundlagen avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet, 11 kap. 9 § RF. Enligt lagen om offentlig anställning skall numera skickligheten sättas främst, 4 kap. 3 § LOA. Några motsvarande regler finns inte för den privata sektorn.

Inom Finansdepartementet håller vi just nu på att avsluta ett arbete med att ta fram ett cirkulär om organisations- och strukturförändringar inom statsförvaltningen. Cirkuläret, som inom kort kommer att skickas ut till chefer och handläggare inom regeringskansliet, beskriver de principer som bör gälla vid genomförande av strukturförändringar inkl. privatisering och bolagisering av statlig verksamhet. En viktig grundprincip i cirkuläret är att i de fall arbetsuppgifter förs över från en nedlagd myndighet till en nybildad eller redan existerande myndighet, bör i första hand den personal erbjudas anställning som i den nedlagda myndigheten hade motsvarande arbetsuppgifter. Samma princip bör enligt cirkuläret vara en utgångspunkt vid förhandlingar i samband med t.ex. bolagisering.

Jag anser att cirkulärets riktlinjer ger en god grund också för att motverka diskriminering av gravida och föräldralediga kvinnor i samband med strukturförändringar inom statsförvaltningen. Det är viktigt att dessa kvinnors situation uppmärksammas, och jag kommer i olika sammanhang att medverka till att så sker.

Anf. 134 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret på frågan. Jag kan ändå inte undgå att säga att jag är litet förvånad över att det är finansministern och inte civilministern som besvarar frågan.

Det pågår ett stort systemskifte inom den offentliga verksamheten, och det påverkar samhället på många sätt. Bl.a. påverkar det de anställdas förhållanden och situationen på arbetsmarknaden. Risken är uppenbar att förändringarna kan leda till att svaga grupper på arbetsmarknaden slås ut i samband med ägarskiften. Därför är jag litet förvånad över att regeringen inte har givit ett departement uppgiften att till fullo följa, utvärdera och föreslå förändringar i samband med det systemskifte som nu pågår.

Som finansministern själv konstaterar tolkas företrädesrätten olika i olika kommuner. Flera kommuner och landsting har vägrat att skriva på avtal som garanterar de anställda turordningsrätt när den nya arbetsgivaren skall anställa folk. Det påverkar kanske priset på entreprenaden. Får entreprenören välja de som har de bästa förutsättningarna på arbetsmarknaden kanske priset blir billigare för kommunen.

En grupp som drabbas är de gravida och föräldralediga kvinnorna. Det blir allt vanligare att tjejer känner att de måste korta av föräldraledigheten för att bevaka sin plats på arbetsmarknaden. Arbetsrätten är inte en gång för alla given. Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden är något som vi åter

och återigen måste erövra. Är det finansministerns uppfattning att turordningsreglerna skall gälla vid omstruktureringar i kommuner, landsting och statsförvaltningen? Kommer finansministern att vara tydlig gentemot sina partivänner och andra borgerliga företrädare ute i landet på den punkten?

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 135 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är korrekt som både Inger Lundberg påpekade och som jag nämnde i mitt svar att reglerna tolkas olika i olika kommuner och landsting. Icke desto mindre är det korrekt att inget fall har gått till domstol. Man har uppenbarligen kunnat lösa detta problem utan att skapa några svåra konflikter.

Det är oerhört centralt att kvinnors rätt på arbetsmarknaden – vare sig de råkar vara gravida, har varit eller kommer att vara föräldralediga – är stark och att kvinnorna har samma möjligheter att förvärvsarbeta som männen. Jag kan försäkra Inger Lundberg att detta är en uppfattning som genomsyrar många av de förslag som regeringen lägger fram, inte minst från jämställdhetsminister Bengt Westerberg eller mig i samband med andra regler som rör anställningsförhållanden inom den offentliga sektorn. Jag gav rikliga prov på detta när det gäller den statliga förvaltningen. Där är ambitionen att se till att man inte går någons rätt för när.

Vidare har vi de arbetsrättsliga reglerna. Inger Lundberg är inte obekant med att det pågår ett utredningsarbete som kommer att skickas, eller just har skickats, på remiss – jag är inte riktigt säker på vilket. Det finns anledning att studera remissvaren noga. Sedan kommer med stor säkerhet regeringen att återkomma till riksdagen med synpunkter på de olika förslagen.

Anf. 136 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag har stor respekt för Folkpartiets förhållningssätt i jämställdhetsfrågor. Men det lär väl också vara så att ni inte bara befinner er i gott sällskap i den nuvarande regeringskonstellationen. Till syvende och sist är det den grå vardagen som de arbetsrättsliga reglerna berör.

Det talas nu om att arbetsgivarna skall få välja ut 20 % av arbetskraften. Är det givet att det bland dessa 20 % kommer att finnas graviditetslediga och föräldralediga kvinnor? Är inte risken uppenbar, fru finansminister, att om vi inte hjälps åt att slåss för turordningsregler och arbetsrättsliga regler att just kvinnor som ibland befinner sig i en litet skörare situation än andra på arbetsmarknaden kommer att höra till förlorarna?

Anf. 137 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Som Inger Lundberg säkert förstår är jag inte beredd att för regeringens räkning kommentera enskildheter i förslaget från Arbetsrättsliga kommittén. Vi får återkomma till den frågan.

Det är till stor fördel för kvinnorna om problemen kan lösas. Det är angeläget att se till att det skapas möjligheter i Sverige för att småföretag både kan bildas och får växa litet grand. Det råkar förhålla sig så att i stora delar av landet är det faktiskt i första hand kvinnor som startar småföretag. I den mån bildandet av småföretag kan underlättas med några förändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen eller med hjälp av andra förändringar, tror jag

att det skulle vara till fördel för kvinnors möjligheter att försörja sig själva. De kan ju önska detta snarare än att vara anställda.

Låt mig återigen försäkra att när olika ministrar framför synpunkter och förslag talar de för hela regeringen. Det finns inte några skillnader i detta avseende.

Anf. 138 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! En enskildhet där finansministern kan ha en uppfattning gäller just synen på omstruktureringar inom den offentliga sektorn. Skall turordningsreglerna gälla eller inte?

Vi kommer förmodligen snart att få ett EES-avtal. Det finns ett EG-direktiv som ställer krav på att arbetsrättsliga regler skall gälla i samband med ägarskiftet. Kommer finansministern för sin del att se till att Sverige till fullo lever upp till det EG-direktivet och slår vakt om turordningsreglerna vid förändringar i den offentliga sektorn?

Anf. 139 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag skall inte upprepa det svar jag gav inledningsvis. Jag hänvisar till svaret. Det svar Inger Lundberg efterfrågar gav jag i mitt första anförande.

Anf. 140 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Det svar som gavs i det första anförandet var inte tydligt. Finansministern sade att hon för sin del vill arbeta för att kvinnor skall ha en stark ställning på arbetsmarknaden. Det är bra, och det är vi eniga om.

Men är finansministern beredd att ta "fighten" mot de kommunpolitiker i landet som säljer bort turordningsregler, dvs. gravida och föräldralediga kvinnors rätt, för att få entreprenader som uppfattas som lönsamma? Det är viktigt att få svar på den frågan.

Anf. 141 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag anser att Inger Lundberg inte har kunnat påvisa att det skulle förhålla sig på det sätt som Inger Lundberg beskriver. De uppgifter som hon nämner har inte gått att verifiera. Trots att det tolkas litet olika i olika kommuner, har inga fall gått till domstol. Uppenbarligen har man i olika situationer på ett någorlunda tillfredsställande sätt kunnat lösa detta.

Jag har själv redovisat hur arbetet med att skapa ett formulär för hantering av frågorna vad gäller avknoppning, samt bolagisering och privatisering inom statsförvaltningen, pågår. Jag har redovisat några principer, varav en viktig grundprincip vid omstruktureringar av det här slaget är att den personal som hade motsvarande arbetsuppgift tidigare i första hand bör erbjudas anställning. Detta sätt skiljer sig på ett fördelaktigt sätt från några av de tillvägagångssätt som vid större statliga omstruktureringar användes av den förra regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 142 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Lena Klevenås har frågat utrikeshandelsministern om Sveriges i EG-förhandlingarna vid beräkning av BNP kommer att dra av värdet av de tjänster som utförs inom barn- och äldreomsorgen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Lena Klevenås fråga är föranledd av uppgifter i pressen om Sveriges bidrag till EG:s budget vid ett medlemskap. Hittills gjorda beräkningar visar på att detta bidrag kommer att bli betydande även om beloppen fortfarande är osäkra.

Mot den bakgrunden anmälde Sverige redan i öppningsanförandet att storleken på detta bidrag kunde innebära problem. Lösningar som tillämpats i liknande situationer vid tidigare anslutningar måste därför studeras närmare. Denna process pågår fortfarande i regeringskansliet. Regeringen kommer, när denna diskussion är avslutad, att närmare fastställa vilka krav som bör ställas i förhandlingarna.

Vad beträffar storleken på Sveriges BNP i relation till EG-ländernas är det som Lena Klevenås säger. Vår ekonomis speciella karaktär med stor offentlig sektor, hög förvärvsfrekvens, relativt liten informell ekonomi etc. talar för att vår BNP på ett mer korrekt sätt värderar bl.a. kvinnors arbete i vård och omsorg i jämförelse med EG-länderna. Detta måste naturligtvis ingå som en utgångspunkt i regeringens diskussioner.

Anf. 143 LENA KLEVENÅS (s)

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, och jag är helt nöjd med att det är finansministern som svarar.

I en notis i tidningen Arbetet den 1 april läste jag att Sverige vill ha EG-rabatt. Jag funderade en stund över om det var ett skämt eller inte. Men det var inget skämt. Det pågår tydligen i regeringen diskussioner om att räkna om Sveriges BNP inför EG-förhandlingarna för att kunna få en rabatt. Man anser tydligen att dessa 20 miljarder kronor, som vi enligt gängse beräkningar skulle betala, är för mycket. Jag antar att det är problemet.

Det är anmärkningsvärt att man manipulerar med det här begreppet. För mig har det här begreppet framstått som ett närmast heligt begrepp, och jag har uppfattat att det har varit så även för finansministern.

Manipulerandet bekymrar mig ur två aspekter. Varför skall man dra av just värdet för tjänster inom barn- och äldreomsorg? Är värdet av dessa tjänster lika med noll? Är värdet av dessa kvinnors arbete ingenting? Är det så, att ju fler kvinnor som arbetar i ett land desto fattigare är landet? Enligt uppgifter i pressen ter sig Sverige rikare än det är, därför att kvinnor arbetar. Vi kvinnor upplever det inte så utan faktiskt tvärtom.

Det stod också i artikeln att köpkraften inte är så stor som den verkar vara med vår höga BNP, därför att det är kvinnor som tjänat dessa pengar. Jag vill fråga finansministern: Tillför kvinnor något med sitt arbete inom vård och omsorg? Kanske finns det snarare något som man borde lägga till BNP, nämligen det oavlönade arbete som många kvinnor utför i hemmen.

Anf. 144 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! På Lena Klevenås fråga om kvinnor tillför något vill jag obetingat svara ja. Kvinnor utför oerhört mycket värdefulla och viktiga arbetsuppgifter. Det är alldeles självklart.

Jag tycker att Lena Klevenås borde studera den här artikeln i Arbetet, vilken hon uppenbarligen till en del missuppfattat. Slutsatsen som hon drar, nämligen att det skulle manipuleras och att olika saker i vår BNP skulle dras av, är ju något egenartad.

Jag är också förvånad över att Lena Klevenås säger att det tydligen pågår en diskussion. Detta problemkomplex anhängiggjordes redan vid förhandlingarnas början den 1 februari i utrikeshandelsministerns öppningsanförande. Det anförandet har dels varit föremål för diskussion, dels publicerats i ett stort antal tidningar. Det är mycket tydligt angivet att det kunde innebära problem att vi skulle komma att betala så pass mycket pengar och att det handlar om med vilken takt som betalningen skall fasas in i medlemskapets budget.

Mer konkret handlar det om att vi på grund av den svenska ekonomins struktur registrerar en massa saker i våra statistiska tabeller, vilket man inte gör i andra ekonomier. På detta sätt mäter vi med hjälp av statistik olika saker. Det är inget särskilt märkvärdigt med det. Det är ett mycket bra sätt. Men det skiljer sig från de sätt som en del andra ekonomier är uppbyggda på, där man inte registrerar på samma vis.

Jag antar att man i den här artikeln i Arbetet, och i några andra tidningsartiklar med samma tema, har som utgångspunkt att det innebär en överskattning genom att vi registrerar mer än andra länder. BNP ser alltså ut att vara litet högre än den borde vara om registreringen gjordes på samma sätt som i andra länder. Det är viktigt att man har de här olika sätten att registrera på i minne, när man diskuterar hur mycket Sverige skall betala.

Anf. 145 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Det som förvånar mig, finansministern, är att man helt plötsligt, därför att man vill att Sverige skall få en rabatt på medlemsavgiften, kan justera det här begreppet. Jag förstår inte riktigt hur man i fortsättningen skall räkna Sveriges tillväxt, som ju är ett mål för den ekonomiska politiken. Det har vi talat om tidigare. Tillväxten räknas ju som en procentuell ökning av BNP. Hur skall vi jämföra vår BNP med andra länders i olika sammanhang?

Med allt tal om att Sverige halkar efter, hur skall vi räkna, om vår BNP kanske helt plötsligt är en helt annan? Det blir ju ett stup, ett streck rakt ned, i alla kurvor som Näringslivets EG-fakta ger ut, om Sveriges BNP och tillväxt skall jämföras med OECD:s. Hur skall vi kunna sätta upp det här som mål, om vi i vissa sammanhang kan ändra beräkningsgrunden?

Anf. 146 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Låt mig nämna att tillväxt är något mer än en viss nivå. Tillväxt är en förändringstakt, som kan mätas. Den beskriver förhållanden även om nivån, den kaka som man mäter, råkar vara registrerad på annat sätt i

Sverige än i andra länder. Det problem som Lena Klevenås tar upp tror jag inte kommer att aktualiseras.

Jag tycker inte att den här diskussionen har uppkommit helt plötsligt. Tvärtom tror jag att den kommer att föras med stor intensitet, därför att det är betydelsefullt att de fördelar som Sverige får av ett medlemskap inte motsvaras av att vi betalar för mycket. Det är en diskussion som kommer att vara av stort intresse för det svenska folket. Det är också oerhört viktigt och centralt att utrikeshandelsministern redan på detta tidiga stadium har aktualiserat problemet.

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 147 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Kvinnorna i Europa längtar efter att Sverige skall bli medlem. De ser Sverige som en förebild och vill att vi i Sverige skall hjälpa dem att höja nivån på deras barn- och äldreomsorg så att den närmar sig Sveriges. Det känns väldigt konstigt för dem, och även för oss svenska kvinnor, att det med detta resonemang kan te sig som att kvinnors arbete inte är något värt.

Jag tycker att det är ganska genant. Skall vi bidra med så litet som möjligt och få ut så mycket som möjligt av EG-medlemskapet? Jag tänker på jordbruksförhandlingarna. Där håller vi också på att konstruera nya begrepp. Vi kallar helt plötsligt vårt jordbruk för subarktiskt för att vi skall få så mycket bidrag som möjligt.

Jag tycker att det rimmar illa med rättvisa och solidaritet och med att vi skall samarbeta med dessa länder i Europa på ett bra sätt när vi i den ena situationen skall te oss så fattiga som möjligt, medan vi i själva verket är mycket rika, och i den andra helt plötsligt – jag tycker att det är helt plötsligt, för jag har inte varit med om det tidigare – skall räkna BNP på ett annat sätt och även betrakta vårt jordbruk på ett helt nytt sätt.

Anf. 148 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är fel när Lena Klevenås säger att t.ex. kvinnors arbete inte skulle vara värt någonting, vare sig man räknar på det ena eller det andra sättet. Jag tycker att den slutsatsen är helt galen. Jag accepterar inte den premissen. Det är i sak fel och har inte heller någon relevans för det som frågan gällde, nämligen om Sverige i EG-förhandlingarna kommer att bete sig på det ena eller det andra sättet vad gäller värdet av olika tjänster som utförs av kvinnor.

Anf. 149 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Anser statsrådet att man i EG-förhandlingarna vid beräkningen av BNP måste dra av värdet av de tjänster som utförs inom barn- och äldreomsorgen?

Anf. 150 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är mycket viktigt att man i diskussionen om medlemskapet och förhandlingarnas uppläggning ser till att vi för svenskt vidkommande kan få ut så mycket som möjligt. Det är ett gemensamt intresse, hoppas jag, för Lena Klevenås och mig. Då är det självklart intressant att se om den svenska metoden att registrera olika saker får konsekvenser för den ena eller

den andra faktorn i dessa förhandlingar och diskussioner. Det har inte ett smack att göra med huruvida man värderar kvinnors arbete på ett visst sätt i Sverige, därför att vi har den grundläggande föreställningen att det är viktigt att kvinnor kan förvärvsarbeta och ha en egen ekonomi, eller med sättet att registrera motsvarande verksamheter i andra länder.

Jag delar Lena Klevenås uppfattning, eller snarare tro, att det finns ganska många kvinnor i andra länder som ser det som en fördel att Sverige kan komma med i EG, därför att vi då kan bidra med att sprida våra grundläggande värderingar om kvinnors rätt till ett eget förvärvsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på frågorna 1992/93:635 och 646 om lösningar på arbetslösheten i Europa

Anf. 151 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Ulrica Messing och Martin Nilsson har båda frågat mig vilka konkreta förslag till åtgärder mot arbetslösheten i Europa som jag hade med mig till mötet i Luxemburg mellan EG- och EFTA-ländernas finans- och ekonomiministrar för två veckor sedan.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Låt mig först säga att jag helt delar frågeställarnas oro för den höga och stigande arbetslösheten i Europa. Jag delar också uppfattningen att ett ökat samarbete mellan länderna i Europa är nödvändigt för att åstadkomma högre tillväxt och sysselsättning. Detta är också en allmänt omfattad uppfattning i Europa.

Jag ser Luxemburgmötet som en viktig manifestation från regeringarna att arbetslösheten nu nått oacceptabelt höga nivåer. Den vilja till ökat ekonomiskt-politiskt samarbete i Europa som mötet är ett uttryck för är utomordentligt betydelsefull för Sverige som ett litet, utrikeshandelsberoende land.

Det föreligger en betydande samsyn i Europa, inte bara om vilka problemen är, utan också om hur de skall angripas. Detta framgår bl.a. av de rapporter – från såväl EG- som EFTA-sidan – som lades fram inför mötet. Det råder fullständig enighet om att sunda offentliga finanser och låg inflation är avgörande för att skapa det förtroende som krävs hos de olika aktörerna i ekonomin och för att åstadkomma varaktigt lägre räntor.

Genomgående i Europa läggs också mycket stor vikt vid avregleringar och strukturella förändringar som stärker konkurrensen, ökar flexibiliteten och på andra sätt förbättrar ekonomiernas funktionssätt. Detta gäller bl.a. de olika reglerna på arbetsmarknaden och inom socialförsäkringarna.

EES-avtalet utgör en betydelsefull ram för olika strukturåtgärder i Europa. Mötet gav mig ett utmärkt tillfälle att betona vikten av att EES-avtalet snarast ratificeras, så att det kan träda i funktion.

Jag underströk vidare den viktiga roll som arbetsmarknadspolitiken har för att hålla de arbetslösa aktiva och att behålla deras anknytning till arbetsmarknaden. Därvid framhöll jag också de satsningar som regeringen gör för att utbilda människor som hamnat utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Det var intressant att notera att vi här i Sverige är långt ifrån ensamma om att göra förändringar i olika regelverk som ökar motiven till arbete och främjar en väl fungerande lönebildning.

Ett annat politikområde med betydande aktivitet i Europa är skatterna. Jag kunde konstatera att Sverige, efter den stora skattereformen och de ytterligare skatteförändringar som genomförts av den här regeringen, ligger väl framme i Europa när det gäller ett tillväxt- och sysselsättningsvänligt skattesystem.

Vad gäller åtgärder på kort sikt läggs stor tonvikt i Europa på ökade investeringar i vägar och järnvägar. Detta ligger helt i linje med den svenska politiken, och jag kunde redovisa de mycket stora satsningar som regeringen gör på infrastrukturen. Det handlar för de närmaste fyra åren om en fyrdubbling av investeringsvolymen varje år jämfört med 80-talet.

Jag kunde också berätta om de förbättrade möjligheter som nu skapas för att Nordiska investeringsbanken skall kunna medverka i finansieringen av infrastrukturinvesteringar. Dels har en 50-procentig kapitalhöjning nyligen skett i banken, dels kommer inom kort regelförändringar att göras som ökar möjligheterna för banken att medverka i denna typ av finansiering.

Vidare har NIB aktiverat sina kontakter med Europeiska investeringsbanken med sikte på samfinansiering av konkreta projekt. Detta öppnar intressanta möjligheter att med olika projekt knyta Norden närmare Europa.

Jag vill också nämna att det på svenskt initiativ sedan i höstas pågått ett arbete mellan de nordiska länderna, med sikte på att tidigarelägga genomförandet av infrastrukturinvesteringar som berör mer än ett nordiskt land. Jag är övertygad om att detta arbete har bidragit till den ökning av investeringarna som nu äger rum också i de andra nordiska länderna.

Anf. 152 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Vi är många som tar arbetslösheten på stort allvar. Det förutsätter att vi är lika många som är beredda att diskutera olika förutsättningar och föreslå olika åtgärder som kan dämpa arbetslösheten.

Sverige är långt ifrån ensamt om att uppleva den djupa lågkonjunkturen. Många andra länder har drabbats på liknande sätt. Framför allt det senaste årets heta och intensiva diskussioner om våra egna möjligheter att påverka konjunkturen via både ekonomiska och politiska beslut har varit många. Jag tror att det till stor del har medfört att flera har upptäckt hur stora arbetsfält politiken och ekonomin egentligen är, hur pengar rör sig fritt och hur mycket vi påverkas av varandras situationer.

EFTA-ländernas initiativ till att ha ett möte mellan EG- och EFTA-ländernas finansministrar var därför klokt. Arbetslösheten kräver gemensamma krafttag. Arbetslösheten är dessutom en viktig framtidsfråga. Många politiska frågor framöver kommer att utgå från gemensamma förutsättningar att skapa arbeten och ett gemensamt ansvar för att försöka fördela de resurser som vi har.

Jag var därför intresserad av att mer konkret få veta vilka förslag och synpunkter som finansministern hade med sig från svensk sida och vilka förslag till lösningar från andra länder som finansministern är beredd att mötas av,

vilka möjligheter Sverige har att gå in med olika åtgärder och vad Sverige kan ge i ett sådant samarbete.

Anne Wibble sade efter konferensen att det från Sveriges sida inte kan bli fråga om att stimulera tillväxten med finanspolitiska medel som innebär ökade utgifter, utan åtstramningen måste fortsätta, med lägre räntor som hägrande mål. Jag tror att finansministern och jag kan vara ense om att vi har en dålig ekonomi, att pengarna i stort sett är slut, kanske t.o.m. mer än slut. Det är allvarligt, inte bara nu utan också längre in i framtiden.

Anf. 153 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill också tacka finansministern för svaret, som jag tycker är ett ganska klart, precist och konkret svar på frågan vilka krav och åsikter som fördes fram. Det tycker jag var bra.

Jag delar synen att arbetslösheten i dag är det grundläggande och stora problemet – det är därför som jag har ställt frågan. Många är överens om att vägen ut ur arbetslösheten är någon form av större inslag av konjunkturpolitik och efterfrågestimulanser i samhället.

Problemet med regeringen är att den i mångt och mycket kom till på grundval av en politik som byggde på en högkonjunktur och ett utbudsprogram snarare än ett efterfrågeprogram. Jag tycker att regeringen har haft svårt att byta ståndpunkt i ett antal frågor. Det som vi diskuterar nu är något av samma problem. När finansministern kom hem från mötet var det främsta budskapet till tidningarna att mötet i och för sig inte medförde någonting konkret, men att det hade en psykologisk effekt.

Jag skall inte gå in på någon diskussion om regeringens möten och deras psykologiska effekter. Det hade man kunnat diskutera efter augusti, efter Harpsund osv. Men det är viktigt att inte bara mötas. Det finns också ett behov av att skapa ett konkret innehåll som utgår från synen att det är genom att bekämpa arbetslösheten som man kan skapa sunda statsfinanser. Också vi är oroad för den ekonomisk-politiska situation som vi befinner oss i och de växande budgetunderskotten, som vi riskerar att få betala någon gång i framtiden. Men om det inte görs någonting åt arbetslösheten, kommer skulderna och underskotten att öka ännu mer. Därför behövs det åtgärder nu på ett internationellt plan, eftersom det är där som en konjunkturpolitik kan bli effektiv.

Anf. 154 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Man skall inte underskatta betydelsen av psykologin. Den spelade en icke oväsentlig roll under flera av förloppen under slutet av 80-talet och under en del valutaturbulenser i olika länder förra året. Den psykologiska effekten av att EG:s och EFTA:s finansministrar för första gången tog sig samman och anordnade detta möte och lade fram rapporter om de enskilda länderna inom EFTA och inom EG är mycket positiv. Den illustrerar för en massa människor som är utan jobb att regeringarna i dessa länder inkl. Sverige inte accepterar läget som det är, utan man anser att det behöver göras någonting åt det. Man kan snarast vara förvånad över att många länder inte har tagit sådana här initiativ tidigare.

Det var bra att mötet blev av. Man skall inte underskatta den psykologiska

effekten av att mötet har hållits. Det var första gången man hade ett möte, och det fanns en konkret vilja att diskutera problemet och att inventera vilka insatser som är betydelsefulla och verksamma för att åstadkomma en bättre ekonomisk situation. Vi talade rätt mycket om efterfrågan. För svensk del gällde det i första hand utländsk efterfrågan.

Martin Nilsson nämnde någonting om att det är synd att inte regeringen tänker byta strategi. Låt mig försäkra att det tänker vi absolut inte göra. Det vore förödande för just de arbetslösa, som vi alla är måna om. De skall inte behöva förbli arbetslösa, utan de skall i stället kunna få jobb. Trots att det kan krävas en del svåra beslut, handlar det om att ta sig an problemen och inte skjuta dem på framtiden. Vi måste ha en finanspolitisk saneringsstrategi. Därmed möjliggör man den expansion som kan bli följden av lägre räntor och en bättre växelkurs. Detta är en strategi som är väl genomarbetad och som på viktiga punkter sammanfaller med strategin i andra länder i Europa. Därmed har den bäst förutsättningar för att lyckas, dvs. att ge flera jobb.

Anf. 155 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Det är i och för sig sant att det finns en psykologisk effekt som inte skall underskattas. Tyvärr har det visat sig att effekten inte enbart har varit positiv, utan ibland har den varit negativ. Vi är rädda för att flera sådana här möten utan konkreta åtgärder riskerar att få en mer negativ än positiv effekt.

Jag skulle vilja fråga finansministern: Vad blir nästa steg? Vad planerar regeringen för ytterligare åtgärder? Vi är helt överens med regeringen om att det självfallet är viktigt och bra med den här sortens överenskommelser.

Jag kan ändå inte låta bli att uttrycka en viss besvikelse. Regeringen håller fast vid sin linje. Det är finanspolitiska åtstramningar som skall ta Sverige ur krisen. Men det är ett kortsiktigt tänkande. Jag vet att det självfallet är viktigt att hålla räntorna nere. Men problemet är just nu att åtstramningarna tenderar att fördjupa lågkonjunkturen. Vi vet att det behövs internationella överenskommelser kring en finanspolitisk expansion, vilket borde ha varit möjligt att åstadkomma. Jag hoppas att vi får tillfälle att återkomma till detta.

Anf. 156 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Finansministern har rätt när hon resonerar om vikten av psykologiska effekter. Jag tror att det är rätt signal. Det är väl egentligen inget problem när man går in med tydliga politiska och psykologiska signaler, utan problemet är snarare att man går in med alldeles för otydliga politiska signaler. Valutaspekulationen i Sverige i höstas t.ex. utlöstes väl inte av för starka politiska eller psykologiska budskap. Det är bra att ha med sig i bagaget när vi i framtiden skall diskutera de politiska förutsättningarna för att kunna vara med att styra och bestämma.

Finansministern hänvisade i svaret bl.a. till att avregleringar och strukturella förändringar skall bidra till att stärka konkurrensen och förbättra ekonomiernas funktionssätt. Jag vill då fråga om det finns någon automatik mellan avreglering och fler arbetstillfällen.

Anf. 157 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag börjar med den avslutande frågan. Det finns mycket sällan någon direkt ekonomisk automatik. Det ekonomiska förloppet och den ekonomiska processen fungerar ofta så, att när man drar i en tåt reagerar människor, myndigheter och företag på ett visst sätt. Om ekonomin fungerar bra, åstadkommer man så småningom någon sorts förbättring för enskilda människor. Det beslut som man fattar innebär rätt sällan konkret att just en viss person skall få ett jobb. Det åstadkoms t.ex. genom arbetsmarknadspolitiska insatser och i en del fall via infrastruktursatsningar. Men de indirekta effekterna är i de flesta fall långt viktigare. Därför vore det synd att bortse från dem.

Låt mig också nämna att när det gällde de konkreta åtgärder som olika länder hade att redovisa låg Sverige mycket långt framme. Det var uppenbart att den svenska ekonomiska politiken mycket väl följer riktlinjerna. Till sin omfattning bidrar den faktiskt till större tillväxtfrämjande insatser än flera andra länders ekonomiska politik. Utan att vilja skryta tycker jag ändå att både Sverige och de övriga nordiska länderna kunde visa på en viss framförhållning och ett visst förutseende som var värda att ta efter. Man skulle snarare önska att en del andra länder gjorde samma typ av byte och t.ex. spenderade mindre på transfereringar och mera på tillväxstimulerande investeringar och utbildningsinsatser.

Anf. 158 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vet att arbetslösheten är en svår fråga att diskutera. Det handlar om många olika åtgärder och insatser för att kunna vända trenden. Vi skulle kunna diskutera arbetslösheten länge och komma fram till olika förslag. Men jag vill avsluta med att fråga finansministern: Vilka konkreta frågor tror finansministern att man inom EG- och EFTA-länderna har möjlighet att ganska snart börja samarbeta kring, bortsett från de mer formella frågorna som man redan nu kan vara överens om? Finns det någon konkret fråga där man ganska snart kan gå in i ett stort gemensamt samarbete mellan länderna för att försöka dämpa arbetslösheten?

Anf. 159 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Förvisso ligger vi i Sverige långt framme, finansministern. Vi skall vara glada och stolta över det och över att vi alla här har varit med om att skapa och driva fram infrastruktursatsningar, ROT-program osv. Problemet har varit att det är regeringen som ofta har utgjort bromskloss. Man har långsamt retirerat innan man har gått med på den sortens politik. När man nu försöker komma fram till en gemensam politik i Europa, går man inte ut med dessa åtgärder, utan man ägnar sig åt allmänt prat om sunda statsfinanser. Nu behövs det stora investeringsprogram i Europa för stora gemensamma projekt. Jag ser med intresse fram emot det svar som finansministern skall lämna på Ulrica Messings konkreta fråga.

Jag tycker också att det är viktigt att få veta vilken den konkreta strategin är, något som jag önskar att statsministern tar sig tid att ge besked om. Avser finansministern att kalla samman nya dylika möten som de ni har haft i

Luxemburg? Planerar man för nya sådana gemensamma aktiviteter för att få fram något slags gemensamt program?

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

Svar på frågor

Anf. 160 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Låt mig först påminna Martin Nilsson om att jag i de socialdemokratiska motionerna, i flera olika anföranden och uttalanden av olika prominenta socialdemokratiska företrädare har konstaterat att man också avser att inför nästkommande budgetår föreslå besparingsinsatser till, såvitt jag förstår, exakt samma belopp som regeringen har föreslagit. Jag tycker att den olämpliga formuleringen att det är fråga om något slags bromsverksamhet i så fall återfaller på den egna politiken. Det är närmast beklagligt att denna inte har kunnat offentliggöras ännu, eftersom det skulle underlätta en diskussion om den socialdemokratiska politiken så småningom blev något mindre hemlig än vad den har varit under hela våren.

Till Ulrica Messing vill jag säga: Bland det mer konkreta som kan komma fram under den närmaste tiden skulle jag kunna tänka mig projekt inom de ämnesområden där Nordiska investeringsbanken är verksam. Det kan vara enskilda projekt där man inom Norden ligger relativt långt framme och där man också kan diskutera samfinansiering med Europeiska investeringsbanken. Jag tror att det finns ett starkt nordiskt intresse av att få den här typen av projekt till stånd. Den öppning som gavs vid det här mötet, att man också är intresserad från europeiskt håll, tycker jag är mycket positiv och värd att ta fasta på.

Det sannolika är att det så småningom kommer att bli något slags uppföljning av mötesaktiviteten. I vilken form den kommer att ske är ännu inte bestämt. Det är angeläget att vi från svensk sida – vilket vi också gör – se till att det blir aktivitet och inte bara psykologi, även om psykologin är viktig.

Anf. 161 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Vad gäller besparingar kommer finansministern, om hon ger sig till tåls till på fredag, att få se våra besparingsförslag.

Det är riktigt att vi socialdemokrater också föreslår besparingar. Det är nödvändigt att på lång sikt ta tag i och förbättra statsfinanserna. Det gör man på flera sätt, dels genom besparingar på litet längre sikt, dels genom att bedriva en arbetsmarknadspolitik och en tillväxtpolitik som minskar arbetslösheten, vilket minskar de kostnader som uppstår genom arbetslösheten. Det är detta vi diskuterar här och nu. Jag riktar kritik mot att regeringen ofta har kommit litet på efterkälken. Detta kan vi hålla på att diskutera, men jag vet att finansministern och jag sannolikt har olika uppfattningar. Därmed tänker jag lämna den debatten därhän. Men jag skulle gärna vilja ha svar på frågan: Avser finansministern att på något sätt verka för att framtida sammankomster kommer till stånd inom den grupp för nya åtgärder som träffades i Luxemburg?

Anf. 162 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Den naturliga uppföljningen av detta är naturligtvis att Sverige så småningom blir medlem i EG. Det är den självklara slutsatsen av den vikt som det internationella samarbetet har. Jag hoppas att det kan bli någon

aktivitet även före medlemskapet. Om detta infaller – vi hoppas det och vi har den ambitionen – den 1 januari 1995 borde det dessförinnan kunna bli någon diskussion inom den gruppering i Luxemburg som här nämndes. Men det självklara sättet att från svensk sida kunna samarbeta mer konkret är ju som medlem i den europeiska gemenskapen.

Låt mig säga att jag tycker att det är en aning magstarkt av Martin Nilsson att ta orden "för sent" i sin mun. Martin Nilsson är företrädare för ett parti som redan i slutet av januari – alltså för flera månader sedan – borde ha lämnat fram sina förslag på det ekonomisk-politiska området till riksdagen och till offentlighetens beskådande. Man har ännu icke gjort detta. Det är san- nerligen för sent.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1992/93:FiU26

Skatteutskottets betänkande 1992/93:SkU32

Justitieutskottets betänkande 1992/93:JuU29

Lagutskottets betänkanden 1992/93:LU42 och LU43

Socialutskottets betänkanden 1992/93:SoU19, SoU21 och SoU24

Utbildningsutskottets betänkande 1992/93:UbU12

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1992/93:AU13

24 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1992/93:234 Stockholms tingsrätts sammansättning i konkurrensrättsliga mål och ärenden

Förslag

1992/93:RFK5 Riksdagens förvaltningskontors förslag angående ombildande av vissa tjänster inom riksdagens förvaltningsområde

Jordbruksutskottets betänkanden

1992/93:JoU20 Vissa frågor rörande jordbruket och trädgårdsnäringen

1992/93:JoU21 Vissa fiskefrågor

1992/93:JoU22 Inrättande av Tyresta nationalpark

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 30 april

1992/93:180 av *Kent Carlsson* (s) till kommunikationsministern om Bromma flygplats:

Regeringen har nyligen givit Luftfartsverket i uppdrag att förhandla med Stockholms stad om en förlängning av avtalet mellan staden och staten om Bromma flygplats. Det nuvarande avtalet, som tecknades 1946, innebär att staden upplåter Brommafältet till staten medan staten i sin tur upplåter Ladugårdsgårde för rekreationsändamål. Avtalet löper ut med utgången av 1996.

En mycket bräcklig majoritet i Stockholms kommunfullmäktige förespråkar en förlängning av avtalet, dock inte längre än 15 år. T.o.m. kommunikationsministerns egna partivänner i Stockholm är motståndare till att avtalet förlängs. De boende kring flygfältet plågas dagligen av buller och giftutsläpp och har följaktligen protesterat i stor omfattning.

Miljöproblemen som följer med den massiva ökningen av reguljärflyget är väl kända. Givetvis innebär det faktum att antalet avgångar med tungt reguljärflyg vuxit med 700 % avsevärda störningar. Vilka miljövillkor som skall gälla för flygplatsen i framtiden kommer att bedömas av Koncessionsnämnden för miljöskydd under 1994, dvs. efter den tidpunkt då kommunikationsministern förutskickat ett nytt Brommaavtal.

En viktig fråga i sammanhanget, som dock inte varit föremål för någon större diskussion, gäller Bromma flygfälts ekonomi. Flygplatsen har under en lång rad år gått med underskott. Den våldsamma trafiktillväxten har emellertid inneburit att man för första gången räknat med en vinst för år 1993.

Genom de mångmiljonbelopp som försvann i och med Malmö Aviations konkurs förefaller dock vinsten ha gått upp i rök. Det innebär att Luftfartsverket och därmed operatörer och flygpassagerare i hela flygplatssystemet återigen får subventionera Brommaflyget. Därigenom uppkommer också en snedvridning i konkurrenssituationen som innebär att de operatörer som flyger på Arlanda betalar till dem som har tillstånd att flyga på Bromma (och redan av det skälet har konkurrensfördelar). Detta förhållande blir inte bättre av att ett nytt Malmö Aviation – med i huvudsak samma personkrets som driftsansvariga – fått överta konkursboets landningsrättighet (med undantag av utrikeslinjen till London) framför näsan på seriösa operatörer som köat för tillstånd på Bromma.

Allt pekar på att Bromma flygfälts ekonomi vilar på mycket skör grund. Man frågar sig hur ekonomin för Bromma skall gå ihop när de nyinvesteringar som behöver göras, om avtalet med staden förlängs, skall förräntas. Till detta kommer det faktum att man knappast kan räkna med att Stockholms stad fortsättningsvis upplåter Bromma utan ekonomiskt vederlag.

Även många av dem som förordar fortsatt flyg på Bromma erkänner att

allmänflyget, dvs. främst sportflyg och flygskola, kan flyttas till andra flygplatser i regionen. Man erkänner också att det finns – och kommer att finnas – kapacitet på Arlanda för reguljärflyget. Problemet uppges vara att det s.k. direktörsflyget behöver landa på Bromma och att reguljärflyget behövs som ekonomiskt komplement.

Slutsatsen av detta resonemang tycks bli att Stockholms skattebetalare skall subventionera direktörerna med fri markupplåtelse, operatörer och flygpassagerare på reguljära linjer skall subventionera direktörerna med landningsavgifter på Bromma och de kringboende skall lämna subvention genom att uthärda buller och avgaser.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till kommunikationsministern:

1. Avser regeringen – med kännedom om majoritetsläget i Stockholms stad – att före valet 1994 besluta om en förlängning av avtalet mellan staden och staten om Bromma flygplats?
2. Avser kommunikationsministern att avvakta Koncessionsnämndens yttrande om villkoren för framtida flygverksamhet på Bromma innan en förlängning av det aktuella avtalet eventuellt kommer till stånd?
3. Hur stort underskott för Bromma kommer Luftfartsverket/staten att behöva täcka till följd av Malmö Aviations konkurs?
4. Bedömer kommunikationsministern att kapacitet för reguljärflyget på Bromma kan erbjudas på Arlanda, åtminstone efter det att en tredje rullningsbana kommit till stånd?
5. Kommer kommunikationsministern att verka för att lokalisera allmänflyget till andra flygplatser i Mälardalsregionen?
6. Är kommunikationsministern beredd att medverka till att finna en alternativ lösning för direktörsflyget som tillgodoser krav om tillgänglighet, god miljö och säkerhet och samtidigt är ekonomiskt försvarbar?

26 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 3 maj

1992/93:655 av *Tage Pahlsson* (c) till finansministern om den framtida regionalpolitiken:

I en artikel på Dagens Nyheters debattsida onsdagen den 28 april ifrågasätts den traditionella regionalpolitiken i vårt land på ett minst sagt kontroversiellt sätt. Skribenten föreslår där att stödet till bl.a. Norrland och Bergslagen skall slopas och ersättas av en tillväxtens regionalpolitik, där statliga medel i stället bör satsas i första hand på storstadsområdena i Syd- och Västsverige.

Artikeln har naturligtvis väckt stor uppmärksamhet och indignation i hela landet, och därmed har den i hög grad levt upp till rollen som tändmedel för en livlig debatt.

Det politiska problemet är att artikelförfattaren är en hög tjänsteman i regeringen, departementsrådet Gunnar Wetterberg i Finansdepartementet. Frågan kommer naturligtvis då upp om detta är ett mått på departementets och departementschefens åsikter eller om det möjligen är en "beställning" från något annat håll.

Då det här uppenbarligen rör sig om idéer från Finansdepartementets horisont vill jag fråga den ansvariga ministern:

Är de åsikter som framläggs i nämnda debattartikel förenliga med regeringens eller finansministerns syn på den framtida regionalpolitikens inriktning i Sverige?

1992/93:656 av *Krister Örnffäder* (s) till arbetsmarknadsministern om stöd-områdesplacering för Västerviks kommun:

Vad grundade regeringen sitt beslut på att ej inplacera Västerviks kommun i tillfälligt stödområde den 7 april när omkringliggande kommuner fick sina ansökningar tillstyrkta?

1992/93:657 av *Inger Lundberg* (s) till utbildningsministern om speciallärarutbildningen vid Högskolan i Örebro:

För att tillgodose det extremt stora behovet av speciallärare för döva och hörselskadade elever gavs Högskolan i Örebro möjlighet att bedriva specialpedagogisk påbyggnadsutbildning i samarbete med HLS i Stockholm.

Utbildningen ges i Örebrohögskolans egen regi. Medel för utbildningen i Örebro anvisades av regeringen i regleringsbrev augusti 1992.

Utbildningen i Örebro genomförs nu med mycket goda resultat. Från att det vid andra utbildningar varit svårt att rekrytera studenter fylldes samtliga utbildningsplatser i Örebro av studenter med samtliga förkunskapskrav uppfyllda. Utbildningen bedrivs med kvalificerade lärare. Örebro utgör centrum för ett mycket stor antal statliga och regionala institutioner för kommunikationshandikappade, varför förutsättningarna för praktik är mycket väl uppfyllda.

Trots regeringens vilja att Örebro skall ha möjlighet att bedriva speciallärarutbildning har högskolan inte beviljats examensrätt för denna. Detta utgör ett allvarligt hinder för utvecklingen av utbildningen.

Är utbildningsministern beredd att verka för att Högskolan i Örebro med förtur ges examensrätt för speciallärarutbildning för döva och hörselskadade?

Prot. 1992/93:104
4 maj 1993

27 § Kammaren åtskildes kl. 19.24.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.24 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Tisdagen den 4 maj

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Justering av protokoll	1
3 § Meddelande om svar på interpellationer	1
4 § Svar på frågorna 1992/93:579, 580, 582, 588 och 595 om Udde- holm-Tooling i Hagfors	2
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Bo Finnkvist (s)	
Isa Halvarsson (fp)	
Göthe Knutson (m)	
Lisbeth Staaf-Igelström (s)	
Björn Samuelson (v)	
5 § Svar på fråga 1992/93:624 om ABEM i Malå	9
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Mats Lindberg (s)	
6 § Svar på fråga 1992/93:600 om anstånd med återbetalning av stu- dielån	11
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Tuve Skånberg (kds)	
7 § Svar på fråga 1992/93:577 om Europarådet och legalisering av narkotika	12
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Widar Andersson (s)	
8 § Svar på fråga 1992/93:626 om åtgärder mot hembränning	15
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
9 § Svar på fråga 1992/93:636 om bevarande av den svenska kulturen	18
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
John Bouvin (nyd)	
Talmannen (om debattreglerna)	
10 § Svar på fråga 1992/93:654 om praktisk yrkesorientering för in- vandrare	22
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Margareta Viklund (kds)	
11 § Svar på fråga 1992/93:639 om turismen och allemansrätten ...	24
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Ingegerd Sahlström (s)	
12 § Svar på fråga 1992/93:627 om kravet på taxameter för använd- ning av taxibil	27
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
13 § Svar på fråga 1992/93:632 om ett större träbroprojekt	30

	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	John Andersson (-)	
14 §	Svar på fråga 1992/93:633 om SAS fusionsplaner och den svenska infrastrukturen	32
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Marianne Andersson (c)	
15 §	Svar på fråga 1992/93:645 om förtroendet för Postverket	35
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Birgitta Hambræus (c)	
16 §	Svar på fråga 1992/93:640 om rätten att välja skola	38
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Eva Johansson (s)	
	Ajournering	41
	Återupptagna förhandlingar	41
17 §	Svar på fråga 1992/93:628 om EG-anpassningen av lagstiftningen	41
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
	Birgitta Hambræus (c)	
18 §	Svar på fråga 1992/93:629 om bevakning av EG:s kommittéer	45
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
	Birgitta Hambræus (c)	
19 §	Svar på fråga 1992/93:576 om ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i kommunerna	49
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Sylvia Lindgren (s)	
	Förste vice talmannen (om debattreglerna)	
20 §	Svar på fråga 1992/93:608 om möjligheten för gravida och föräldralediga kvinnor att återanställas	53
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Inger Lundberg (s)	
21 §	Svar på fråga 1992/93:625 om BNP och EG-förhandlingarna . .	57
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Lena Klevenås (s)	
22 §	Svar på frågorna 1992/93:635 och 646 om lösningar på arbetslösheten i Europa	60
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Ulrica Messing (s)	
	Martin Nilsson (s)	
23 §	Förnyad bordläggning	66
24 §	Bordläggning	66
25 §	Anmälan om interpellation	
	1992/93:180 av Kent Carlsson (s) om Bromma flygplats. . . .	67
26 §	Anmälan om frågor	
	1992/93:655 av Tage Pahlsson (c) om den framtida regionalpolitiken	68
	1992/93:656 av Krister Örnfeldt (s) om stödområdesplacering för Västerviks kommun.	69
	1992/93:657 av Inger Lundberg (s) om speciallärarutbildningen vid Högskolan i Örebro.	69